

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Predmet br. S1 1 K 024032 18 Kri

Datum: objavlivanja 19.09.2018. godine
pismenog otpravka 19.10.2018. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu:

sudija Mediha Pašić, predsjednik vijeća
sudija Zoran Božić, član vijeća
sudija Mira Smajlović, član vijeća

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

protiv

VUKA RATKOVIĆA

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Edin Muratbegović

Braniteljica optuženog

Advokat Radmila Radosavljević

Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, ul. Kraljice Jelene br. 88

Telefon: 033 707 100, 707 596; Fax: 033 707 155

SADRŽAJ

OPTUŽENJE	6
DOKAZNI POSTUPAK	8
ZAVRŠNE RIJEČI	8
1) ZAVRŠNO IZLAGANJE TUŽILAŠTVA BIH	8
2) ZAVRŠNO IZLAGANJE PUNOMOĆNIKA OŠTEĆENE	9
3) ZAVRŠNO IZLAGANJE ODBRANE OPTUŽENOG VUKA RATKOVIĆA.....	9
PROCESNE ODLUKE	10
1. MJERE ZAŠTITE ZA SVJEDOKE	10
1.1. VR – 1.....	11
1.2. VR – 2 i VR – 3.....	11
2. <i>Protek roka od 30 (trideset) dana</i>	12
OPŠTA OCJENA DOKAZA.....	13
PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA.....	14
ODLUKA O KRIVICI OPTUŽENOG VUKA RATKOVIĆA	16
1) OPĆI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 142. KZ SFRJ.....	16
A. <i>Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava</i> 17	
B. <i>Civilni status žrtve (status zaštićene kategorije stanovništva)</i>	18
C. <i>Kršer je mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije.</i> 19	
D. <i>Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili</i> <i>okupacijom.....</i>	21
2) POJEDINAČNA INKRIMINACIJA U OSNOVI ZLOČINA.....	24
A. <i>Definicija i elementi silovanja kroz sudsku praksu i međunarodno običajno</i> <i>pravo.....</i>	24
B. <i>Zaključak o krivici optuženog za predmetnu inkriminaciju</i>	27
C. <i>Identifikacija optuženog kao izvršioca djela silovanja.....</i>	34
D. <i>Provedeni dokazi i teze odbrane.....</i>	37
ODLUKA O KAZNI.....	43
ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU	44
ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA	48
ANEX	50
IZVEDENI DOKAZI TUŽILAŠTVA BIH	50
1. <i>Lista saslušanih svjedoka Tužilaštva</i>	50
2. <i>Lista saslušanih vještaka Tužilaštva</i>	51
3. <i>Lista uloženi materijalnih dokaza Tužilaštva</i>	51
IZVEDENI DOKAZI ODBRANE	53
1. <i>Lista saslušanih svjedoka odbrane</i>	53
2. <i>Lista uloženi materijalnih dokaza odbrane.....</i>	53

Broj: S1 1 K 024032 18 Kri
Sarajevo, 19.09.2018. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudija Medihe Pašić, kao predsjednika vijeća, te sudija Zorana Božića i Mire Smajlović, kao članova vijeća, uz učestvovanje stručne saradnice Amile Jahjaefendić Hamidović, kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Vuka Ratkovića, koji se pred ovim Sudom vodio po optužnici Tužilaštva BiH Posebnog odjela za ratne zločine, broj: T20 0 KTRZ 0011699 16 od 16.08.2017. godine, koja je potvrđena dana 19.12.2017. godine, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ), nakon održanog javnog glavnog pretresa, te nakon vijećanja i glasanja donio je i dana 19.09.2018. godine, u prisustvu tužioca Tužilaštva BiH Edina Muratbegovića, optuženog Vuka Ratkovića i branioca optuženog, advokata Radmile Radosavljević, javno objavio slijedeću:

P R E S U D U

OPTUŽENI VUK RATKOVIĆ, sin Đure i majke Ilinke rođene Vučurević, rođen 14.03.1950. godine u Novoj Gajdobri, Republika Srbija, nastanjen u ..., po nacionalnosti ..., državljanin ..., penzioner, pismen sa završenom osmogodišnjom školom, oženjen, služio JNA 1969. godine u Zagrebu i Đakovu, kao i Vojsku Republike Srpske od mjeseca maja 1992.godine do kraja 1995.godine, lošeg imovnog stanja, JMB ..., prema vlastitoj izjavi neosuđivan, trenutno se protiv njega vodi krivični postupak pred Sudom BiH broj: S1 1 K 018711 15 Kri zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1, a u vezi sa članom 22. KZ SFRJ, zastupan po braniocu Radosavljević Radmili, advokatu iz Višegrada,

K R I V J E

Što je:

U vremenskom periodu od početka mjeseca juna 1992. godine do kraja prve polovine mjeseca januara 1993. godine u Višegradu, za vrijeme rata i oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, kasnije Republike Srpske i Armije Republike Bosne i Hercegovine, kao pripadnik – vojnik Višegradske brigade Vojske Republike Srpske (VRS), pri vojnoj pošti (VP) 7158 Višegrad, postupao suprotno pravilima Međunarodnog humanitarnog prava kršeći odredbe člana 3. stav 1. tačka a) i c) i člana 27. Četvrtе Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine, koje odredbe posebno štite žene protiv svakog napada na njihovu čast, a naročito protiv silovanja i protiv svakog napada na njihovu stidljivost, u više navrata prisiljavao civila ženskog pola srpske

nacionalnosti oštećenu "VR-1" upotrebom sile na seksualni odnos (silovanje), jer je udata za civila bošnjačke nacionalnosti „VR-2“ sa kojim je u braku imala dvoje djece, maloljetnog sina i kćerku, čiji suprug „VR-2“ i maloljetni sin su prethodno zbog straha za njihove živote napustili Višegrad, dok je oštećena "VR-1" sa maloljetnom kćerkom ostala živjeti u Višegradu, pa je tako:

U prvoj polovini mjeseca juna 1992. godine u užem centru Višegrada, naoružan raznim oružjem i bombama, te obučen u šarenu maskirnu uniformu, sačekao ispred ulaza stambene zgrade oštećenu "VR-1" koja se vraćala sa posla, a u kojoj je na prizemlju bila privremeno smještena i živjela zajedno sa maloljetnom kćerkom, a kasnije od jeseni 1992. godine i sa maloljetnom bratičnom, gdje ju je zatim rukama uhvatio i nasilno ugurao u haustor zgrade, govoreći da je žena Turčina, jer je udata za ... te joj je psovao, nakon čega joj je naredio da otključa ulazna vrata stana u koji je potom nasilno ugurao, da bi je u unutrašnjosti istog napao, udarajući je pesnicama po glavi, licu i drugim dijelovima tijela, zbog čega je ona vriskala tražeći pomoć, gdje je u sobi stana rukama svukao svu odjeću sa nje i odgurnuo je na pod, udarajući je nogama po tijelu, za koje vrijeme se ona branila pokušavajući ga odgurnuti od sebe, nakon čega je mimo njene volje Ratković svoj polni organ stavio u njen polni organ i tako je silovao, da bi joj nakon silovanja govorio da ga ona mora poštovati kao novog supruga, ispunjavati svaku njegovu želju jer je njegovo vlasništvo, i da više neće radati tursku nego samo njegovu, srpsku djecu, da bi u prvoj polovini mjeseca jula 1992. godine ponovo sačekao i na isti način u tom stanu silovao oštećenu "VR-1", da bi je početkom 1993. godine ponovo sačekao i na isti način u tom stanu silovao oštećenu "VR-1" i to u prisustvu maloljetne kćerke i bratične, koje su prethodno oštećenu "VR-1" pokušale zaštititi od Vuka Ratkovića i spriječiti njeno silovanje, u čemu nisu uspjele, pa ih je zaključao u drugu sobu stana, dok je od maloljetne kćerke zahtijevao da pušta srpske pjesme koje govore o ubistvima Bošnjaka na rijeci Drini, što je sve izazvalo tešku i složenu dugotrajnu traumu kod oštećene "VR-1", a koja je izražena kroz simptome ...

dakle, za vrijeme rata i oružanog sukoba u BiH između VRS i Armije R BiH kršeći pravila Međunarodnog humanitarnog prava i to odredbe člana 3. stav 1. tačka a) i c) i člana 27. Četvrte Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine, koje odredbe posebno štite žene protiv svakog napada na njihovu čast, a naročito protiv silovanja i protiv svakog napada na njihovu stidljivost, u više navrata počinio silovanje civila ženskog pola,

čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije,

pa ga Sud na osnovu navedenog zakonskog propisa, te primjenom odredbe člana 285. stav 1. ZKP BiH, te odredbi članova 33, 38. i 41. KZ SFRJ

O S U Đ U J E

Na kaznu zatvora u trajanju od osam (8) godina

II

Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP- a BiH optuženi se oslobađa od dužnosti naknade troškova krivičnog postupka i paušala, pa isti padaju na teret budžetskih sredstava Suda.

III

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. ZKP BiH, u vezi sa odredbama članova 200. i 202. Zakona o obligacionim odnosima, djelomično se usvaja imovinskopravni zahtjev oštećene „VR-1“, pa se optuženi obavezuje da oštećenoj „VR-1“ na ime naknade nematerijalne štete, isplati ukupan iznos od 35.000,00 KM i to na ime:

- duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti iznos od 10.000,00 KM,
- duševnih bolova zbog smanjenja životne aktivnosti iznos od 25.000,00 KM,

sve sa zakonskim zateznim kamatama od dana donošenja prvostepene presude dana 19.09.2018. godine, a sve u roku od 90 (devedeset) dana od dana pravosnažnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

U preostalom dijelu postavljenog imovinskopravnog zahtjeva oštećena se upućuje da zahtjev može ostvariti u parničnom postupku.

O b r a z l o Ź e n j e

OPTUŽENJE

1. Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Posebnog odjela za ratne zločine, broj: T20 0 KTRZ 0011699 16 od 16.08.2017. godine, koja je potvrđena dana 19.12.2017. godine, optuženom Vuku Ratkoviću se stavlja na teret da je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ. Optuženi Vuk Ratković se na ročištu o izjašnjenju o krivnji održanom dana 15.01.2018. godine izjasnio da nije kriv.

2. Statusna konferencija u predmetu održana je dana 19.02.2018. godine na kojoj se raspravljalo o planu izvođenja dokaza optužbe, odnosno rasporedu ročišta za glavni pretres, kao i drugim pitanjima od značaja za predmetni postupak. Tužilaštvo je ukratko iznijelo plan pozivanja svjedoka i raspored izvođenja materijalnih dokaza, koji je u pismenoj formi dostavljen Sudu dana 01.02.2018. godine.

3. Nakog održane statusne konferencije, istog dana, u skladu sa odredbom člana 13. ZKP BiH, počeo je glavni pretres čitanjem predmetne optužnice Tužilaštva BiH. Tom prilikom stranke i branilac nisu imali prigovora na sastav pretresnog vijeća.

4. U svom uvodnom izlaganju nakon čitanja optužnice, postupajući tužilac je istakao da će, nakon provedenih dokaza optužbe, Vijeće moći na pravilan i zakonit način donijeti odluku kojom će van svake razume sumnje utvrditi krivicu optuženog.

5. Odbrana optuženog Vuka Ratkovića se opredijelila da neće iznositi koncept odbrane, ali je braniteljica optuženog naglasila da će odbrana dokazati da optuženi Vuk Ratković nije počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret.

6. Dokazni postupak optužbe je okončan dana 14.05.2018. godine, dok je dokazni postupak odbrane okončan dana 27.08.2018. godine.

7. Obzirom da su stranke i branioci izjavili da, nakon izvođenja dokaza odbrane, nemaju više prijedloga za dokazni postupak, predsjedavajuća vijeća je dana 27.08.2018. godine, postupajući saglasno odredbi člana 276. ZKP BiH, objavila da je dokazni postupak okončan.

8. Dispozitiv potvrđene optužnice glasio je:

što je,

U vremenskom periodu od početka mjeseca juna 1992. godine do kraja prve polovine mjeseca januara 1993. godine u Višegradu, opština Višegrad, za vrijeme rata i oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između Vcjske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, kasnije Republike Srpske i Armije Republike Bosne i Hercegovine, kao pripadnik – vojnik Višegradske brigade Vcjske Republike Srpske, pri vojnoj pošti (VP) 7158 Višegrad, postupao suprotno pravilima Međunarodnog humanitarnog prava kršeći odredbe člana 3. stav 1. tačka a) i c) i člana 27. Četvrte Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine, koje odredbe posebno štite žene protiv svakog napada na njihovu čast, a naročito protiv silovanja i protiv svakog napada na njihovu stidljivost, u više navrata prisiljavao civila ženskog pola srpske nacionalnosti oštećenu "VR-1" upotrebom sile na seksualni odnos (silovanje), jer je udata za civila bošnjačke nacionalnosti T.M. sa kojim je u braku imala dvije djece, maloljetnog sina i kćerku, čiji suprug T.M. i maloljetni sin su prethodno zbog straha za njihove živote napustili Višegrad, dok je oštećena "VR-1" sa maloljetnom kćerkom ostala živjeti u Višegradu, pa je tako:

U prvoj polovini mjeseca juna 1992. godine u užem centru Višegrada, naoružan raznim oružjem i bombama, te obučen u šarenu maskirnu uniformu, sačekao ispred ulaza stambene zgrade oštećenu "VR-1" koja se vraćala sa posla, a u kćer je na prvom spratu ova bila privremeno smještena i živjela zajedno sa maloljetnom kćerkom i bratičnom, gdje ju je zatim rukama uhvatio za tijelo i nasilno ugurao u haustor zgrade, govoreći da je žena turčina, jer je udata za bošnjaka kao i druge pogrdne riječi, nakon čega joj je naredio da otključa ulazna vrata stana u kćer je potom nasilno ugurao, da bi je u unutrašnjosti istog napao, udarajući je pesnicama po glavi, licu, prsima i drugim dijelovima tijela, zbog čega je ona dozivala komšije tražeći tako od njih pomoć, kćerkom prilikom u stanu nisu bile prisutne pomenuta maloljetna kćerka i bratična, gdje je u sobi stana rukama svukao svu odojcu sa nje i odgurnuo je na pod, udarajući je nogama po tijelu, za koje vrijeme se ona branila pokušavajući ga odgurnuti od sebe, istovremeno moleći da je više ne dira, nakon čega je mimo njene volje Ratković svoj polni organ stavio u njen polni organ i tako je silovao, da bi u prvoj polovini mjeseca jula 1992. godine ponovo sačekao i na isti način u tom stanu silovao oštećenu "VR-1", kćerkom prilikom nisu bile prisutne pomenuta maloljetna kćerka i bratična, da bi na kraju početkom 1993.godine ponovo sačekao i na isti način u tom stanu silovao oštećenu "VR-1" i to u prisustvu maloljetne kćerke i bratične, koje su prethodno oštećenu "VR-1" pokušale zaštititi od Ratković Vuka i sprječiti njeno silovanje, u čemu nisu uspjele, jer je ovaj bio fizički snažniji od njih, pa ih je zaključao u drugu sobu stana, da bi nakon silovanja Ratković govorio oštećenicu "VR-1" da ga ona mora poštovati kao novog supruga, ispunjavajući svaku njegovu želju jer je njegovo vlasništvo, i da više neće raditi tursku nego samo njegovu srpsku djecu, dok je od maloljetne kćerke i bratične zahtijevao da mu kažu gdje se nalazi suprug oštećene "VR-1" i da puštaju srpske pjesme koje govore o ubistvima bošnjaka na rijeci Drini, što je sve izazvalo tešku i složenu dugotrajnu traumu kod oštećene "VR-1", a koja je izražena kroz simptome ...

9. Prilikom odlučivanja o predmetnoj optužnici, Vijeće je obzirom na rezultat provedenih dokaza, preciziralo činjenični opis u izreci presude, pri tome vodeći računa da ne povrijedi objektivni identitet optužnice.

10. Tako je Vijeće činjenični opis optužnice prilagodilo navodima oštećene svjedokinje „VR–1“, te je gramatički i jezički ispravilo optužnicu.

11. Najprije, Vijeće je našlo potrebnim iz činjeničnog opisa izostaviti riječi ... „opština Višegrad“..., iza riječi „U vremenskom periodu od početka mjeseca juna 1992. godine do kraja prve polovine mjeseca januara 1993. godine u Višegradu...“.

12. Zatim, Vijeće je na dva mjesta, a u okviru dodijeljenih mjera zaštite, inicijale supruga oštećene „VR–1“ zamijenilo sa pseudonimom „VR–2“ koji je istom dodjeljen rješenjem Suda broj S1 1 K 024032 18 Kri od 20.02.2018. godine.

13. Nadalje, u odnosu na spratnost stana oštećene u kojoj se silovanje desilo, Vijeće je riječi „...prvom spratu ova ...“ zamijenilo sa „...prizemlju...“, te je iza riječi „...živjela zajedno sa maloljetnom kćerkom ...“ dodalo „...a kasnije od jeseni 1992. godine i sa maloljetnom (bratičnom)...“, a navod „...kao i druge pogrdne riječi ...“ zamijenilo sa „... te joj je psovao ...“.

14. U nastavku činjeničnog opisa, Vijeće je u odnosu na dijelove tijela po kojima je optuženi udarao oštećenu izbacilo riječ „...prsima“, te je navod „...dozivala komšije tražeći tako od njih pomoć...“ preciziralo tako da glasi „...vrisкала tražeći pomoć ...“, a

iza navedenog je izostavilo „...kojom prilikom u stanu nisu bile prisutne pomenuta maloljetna kćerka i bratična..“. Također, u nastavku činjeničnog opisa izostavljeno je „...istovremeno moleći da je više ne dira..“.

15. U nastavku iza navoda „ ... nakon čega je mimo njene volje Ratković svoj polni organ stavio u njen polni organ i tako je silovao“, prebačeno je „...da bi joj nakon silovanja govorio da ga ona mora poštovati kao novog supruga, ispunjavajući svaku njegovu želju jer je njegovo vlasništvo, i da više neće rađati tursku nego samo njegovu srpsku djecu“, dok je isti navod izostavljen iz kasnijeg teksta, a koji se nalazio iza riječi „ ... pa ih je zaključao u drugu sobu stana.. “. Vijeće je u nastavku ponovo izostavilo navod optužnice „ ... kojom prilikom u stanu nisu bile prisutne pomenuta maloljetna kćerka i bratična... “.

16. U konačnici, Vijeće je, kao nepotrebno izostavilo i riječi „...jer je ovaj bio fizički snažniji od njih... “, a izostavilo je i iza navoda „ ... dok je od maloljetne kćerke ..“ riječi „ i bratične“ , te navod „...da mu kažu gdje se nalazi suprug oštećene „VR-1““.

DOKAZNI POSTUPAK

17. Tokom predmetnog postupka saslušan je određeni broj svjedoka i uvedeni materijalni dokazi, koji su pobrojani u Aneksu ove odluke.

ZAVRŠNE RIJEČI

1) Završno izlaganje Tužilaštva BiH

18. Tužilaštvo BiH je u svojom završnom obraćanju navelo da u cjelosti ostaje kod podignute optužnice, jer smatra da je provedenim dokazima u potpunosti potvrđeno činjenično stanje optužnice, a kako proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka, materijalnih dokaza, kao i nalaza i mišljenja vještaka neuropsihijatra.

19. Tužilac se u završnoj riječi najprije osvrnuo na opće elemente predmetnog krivičnog djela, te je istakao da je dokazano da je krivično djelo koje se optuženom stavlja na teret počinjeno za vrijeme rata i oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između VRS i Armije R BiH.

20. Nadalje, u odnosu status optuženog Vuka Ratkovića, tužilac je istakao da su u spis uloženi materijalni dokazi iz kojih proizilazi nedvojben zaključak da je optuženi bio pripadnik brigade Višegradske brigade VRS u kritičnom periodu, a o čemu su svjedočili svi saslušani svjedoci, a optuženi nije sporio tu činjenicu.

21. U nastavku svog završnog izlaganja postupajući tužilac se detaljno osvrnuo na iskaze saslušanih svjedoka, kako Tužilaštva, tako i odbrane optuženog Vuka Ratkovića. Pri tome, Tužilaštvo BiH je istaklo da je odbrana optuženog usmjerena da oštećenu prikaže kao nemoralnu osobu, kojoj se ne može vjerovati, te na zamjenu identiteta u pogledu počinioca djela, a za koje tvrdnje odbrana nije ponudila niti jedan uvjerljiv dokaz, zbog čega smatra da Sud treba da pokloni vjeru iskazu oštećene, jer su njeni navodi uvjerljivi, logični, tačni i pouzdani.

22. Na kraju svog završnog izlaganja, Tužilaštvo BiH je predložilo Sudu da optuženog oglasi krivim i kazni po Zakonu.

2) Završno izlaganje punomoćnika oštećene

23. Punomoćnik oštećene „VR–1“, Emir Mehmedović, ovlaštenu državni službenik Ministarstva pravde BiH iz Ureda za pružanje besplatne pravne pomoći, je u završnom izlaganju naveo da u potpunosti ostaje kod postavljenog imovinsko pravnog zahtjeva, jer smatraju da je odgovornost optuženog nesporno utvrđena u ovom krivičnom postupku.

24. Smatra da je odgovornost optuženog utvrđena iskazom oštećene „VR–1“ i nalazom i mišljenjem vještaka, u kojem je vještak opisao posljedice koje su nastupile kod oštećene zbog pretrpljenog silovanja, te da je vještak utvrdio da je kod oštećene prisutno ...

25. Slijedom navednog, predlažu da se optuženi obaveže da oštećenoj isplati ukupan iznos od 45.000,00 KM na ime nematerijalne štete, sve sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja.

3) Završno izlaganje odbrane optuženog Vuka Ratkovića

26. Braniteljica optuženog, advokat Radmila Radosavljević, je u završnoj riječi istakla da je oštećena „VR-1“ za nemili događaj koji joj se desio optužila nevinog čovjeka, jer Vuk Ratković nije izvršio čin silovanja prema „VR–1“.

27. Braniteljica je navela da je potrebno van svake razumne sumnje dokazati da je optuženi izvršio čin silovanja oštećene, a da se u ovom slučaju desilo da su ovlaštene službene osobe Državne agencije za istrage i zaštitu težile ka prosljeđivanju predmeta, a ne utvrđivanju toga šta se desilo, dok Tužilaštvo BiH nije spriječilo vođenje postupka protiv nevinog čovjeka, te je naprotiv podiglo optužnicu protiv istog.

28. Zbog navedenog, braniteljica u završnoj riječi apeluje na sudsko vijeće da budu svijetao primjer časnih nosilaca pravosudnih funkcija, jer ne smije se osuditi nevin čovjek, te je bolje osloboditi stotinu krivih, nego osuditi jednog nevinog.

29. U nastavku svog izlaganja, braniteljica je istakla da je „VR–1“ imala dva braka, jedan koji je prestao usljed njenog nevjerstva sa „VR–2“, za kojeg se udala, a kada je on otišao iz Višegrada ista je zasnovala emotivnu vezu sa „VR–3“, a o čemu su svjedočili svjedoci Biljana Božić, „VR–3“, kao i Radovan Lipovac i Slobodan Šubara.

30. Braniteljica je istakla da je „VR–1“ osoba kojoj je stalo do provoda, te da ista nije moralna osoba, a naročito jer je izmislila sahranu svog oca, kada je izigrala povjerenje svojih nadređenih da bi postigla svoj cilj. Odbrana je istakla da je „VR – 1“ lagala svoje kolege, te da joj je te prilike svjedok Stevo Kovačević pozajmio 300 njemačkih maraka, a da se ista nikada poslije toga nije javila, zbog čega odbrana zaključuje da se radi o sebičnoj osobi koja gleda samo sopstvene interese.

31. Nadalje, odbrana ističe da je „VR–1“ bila poznata po svom slobodnom ponašanju po Višegradu, te da su svi svjedoci rekli da je svjedokinja bila vesela i uvijek nasmijana, te da nisu primjetili promjenu u njenom ponašanju, a da su svi na

poslu bili kritikovani zbog njenog „odvrtnja muzike“, kada nije pokazivala nikakvu empatiju prema omladini koja gine oko Višegrada. Odbrana zaključuje da osoba koja se tako ponaša nije mogla biti silovana.

32. Braniteljica je analizala iskaze saslušanih svjedoka, pa je istakla da je svjedokinja Biljana Božić posvjedočila da je „VR-1“ često odlazila u Srbiju, da se mogla kretati, te da ukoliko joj se zaista desilo silovanje ne bi se vratila, jer je imala priliku da napusti Višegrad.

33. Odbrana ističe da je je oštećena „VR-1“ mijenjala svoj iskaz u pogledu bitnih činjenica, što je čini nepouzdanim svjedokom, te da se njen iskaz ne podudara sa iskazima ostalih svjedoka. Također, braniteljica optuženog je istakla da je oštećena iskaz dala pod uticajem Bakire Hasečić, što ukazuje da je ista optuženog prijavila samo radi imovinske koristi.

34. Također, odbrana je ukazala da su iskazi svjedoka „VR-2“ i „VR-3“ nepouzdati, jer su isti bili u emotivnim vezama sa „VR-1“, te da im se ne može vjerovati jer su pristrasni.

35. Odbrana je ukazala da je u pogledu počinioca djela došlo do zamjene identiteta, te da je Mitar zv. Četnik osoba koja odgovara opisu koji je dala „VR-1“, te da je isti bio poznat, jer je djelovao zastrašujuće po sve ljude u Višegradu, jer je izgledom podsjećao na četnike iz partizanskih filmova, sa dužom kosom, bradom, naoružan, te da je upadao u stanove žena koje su živjele same. U tom smislu, odbrana se pozvala na iskaz svjedoka Sarapa Vukice, koja je posvjedočila da joj se „VR-1“ žalila da joj je u stan dolazio Mitar zv. Četnik. Odbrana je izvela zaključak da je Vuk Ratković optužen za predmetno krivično djelo, jer je Mitar zv. Četnik umro prirodnom smrću, te ga nije moguće procesuirati.

36. U završnici svog izlaganja, odbrana je istakla da se optuženi držao primjereno tokom glavnog pretresa, da je isti teško narušenog zdravstvenog stanja, zbog čega je odbrana mogla tražiti obustavu postupka, ali isto nije učinila jer optuženi želi da skine ljagu sa svog imena, zbog svoje kćerke i sestre koja je udata za

37. Odbrana je istakla da je Vuk Ratković u kritičnom periodu izgledao uredno i obrijano, te da je bio dopadljiv čovjek, da je bio u vezi sa Verom, visokom i zgodnom plavušom, te da se čovjek koji je živio sa tako lijepom i zgodnom djevojkom nikada ne bi odlučio na takvo djelo.

38. U konačnici, odbrana je istakla osuđujuća odluka za optuženog Vuka Ratkovića ne može doći u obzir, u skladu sa načelom *in dubio pro reo*, te da Vuk Ratković nije kriv za djelo za koje je optužen, zbog čega odbrana predlaže da se istog oslobodi optužbe.

PROCESNE ODLUKE

1. Mjere zaštite za svjedoke

1.1. VR – 1

39. Odlučujući o prijedlogu Tužilaštva BiH broj: T 20 0 KTRZ 0011699 16 od 29.06.2017. godine, sudija za prethodni postupak ovoga suda je donio rješenje broj: S1 1 K 024032 17 Krn od 03.07.2017. godine kojim je za svjedoka „VR-1“, u skladu sa članovima 3. stav. 1. i 2., 12. i 13. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, određena mjera zaštite ličnih podataka pseudonimom. Ova odluka je donesena iz razloga što je sudija za prethodni postupak zaključio da radi o svjedoku oštećenom krivičnim djelom koji se stavlja na teret osumnjičenom, a iz iskaza svjedoka koji je dostavljen u prilogu prijedloga Sud zaključuje da je svjedok traumatizovan okolnostima pod kojima je djelo učinjeno, a naročito jer iz istog iskaza proizilazi da su i dalje prisutan strah i uznemirenost zbog svjedočenja.

40. Nakon toga, sudeće vijeće je odlučujući o prijedlogu Tužilaštva BiH broj: T 20 0 KTRZ 0011699 16 od 20.02.2018. godine donijelo rješenje broj S1 1 K 024032 18 Kri od 20.02.2018. godine kojem su svjedoku pod pseudonimom „VR-1“, određene dodatne mjere zaštite i to svjedočenje iz druge prostorije, uz izmjenu lika i glasa.

41. Prilikom donošenja navedenog rješenja Vijeće je imalo u vidu da je svjedok „VR-1“, kojem je mjera zaštite u vidu pseudonima određena rješenjem Suda BiH broj S1 1 K 024032 17 Krn od 03.07.2017. godine, svjedočila pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u dva predmeta i to *Tužilac protiv Milana i Srednja Lukića* i u predmetu *Tužilac protiv Mitra Vasijevića*. U navedenim predmetima svjedok „VR-1“ svjedočila je uz mjeru zaštite u vidu pseudonima, kao i uz izmjenu lika i glasa.

42. Pored toga, Vijeće je imalo u vidu odredbu Pravila 86 (F) Pravilnika o postupku i dokazima Mehanizma za međunarodne krivične sudove (MMKS), koja propisuje da mjere zaštite određene u nekom postupku pred MKSJ-om, MKSR-om ili MMKS ostaju na snazi *mutatis mutandis*, u svakom drugom postupku pred Mehanizmom ili u nekoj drugoj jurisdikciji dok god ne budu ukinute, izmijenjene ili pojačane u skladu s procedurom predviđenom ovim pravilom, te da je svjedok „VR-1“, prilikom saslušanja u Tužilaštvu dana 04.02.2016. godine i dana 16.12.2016. godine izjavila da je saglasna, odnosno da traži da joj se pred Sudom BiH zadrže iste mjere koje je imala i pred MKSJ, a iz razloga zaštite njenog identiteta i njene porodice. Tužilaštvo je također pribavilo Obavijest broj MMKS MICT-13-52R86H.6 i MICT-17-105-R86H.1 od 17.03.2017. godine, koju je dostavilo i Sudu, u kojoj se navodi da je svjedok svjedočila u dva pomenuta predmeta pred MKSJ, a u kojoj Obavijesti su navedene mjere zaštite koje je svjedok imala prilikom navedenih svjedočenja, koje mjere je dužan primijeniti i ovaj Sud.

1.2. VR – 2 i VR – 3

43. Odlučujući o prijedlogu Tužilaštva BiH broj: T 20 0 KTRZ 0011699 16 od 20.02.2018. godine, Vijeće je donijelo rješenje broj S1 1 K 024032 18 Kri od 20.02.2018. godine kojim je za svjedoke „VR-2“ i „VR-3“ određena mjera zaštite ličnih podataka pseudonimom.

44. Prilikom donešenja rješenja Sud je imao u vidu da je svjedok „VR-2” suprug oštećene svjedokinje „VR-1”, koja je ranije navedenim rješenjem Suda dobila mjeru zaštite u vidu pseudonima. Kako je svjedokinja „VR-1” mjere zaštite dobila radi zaštite svog identiteta, te zaštite svoje porodice, Sud je našao osnovanim da zaštititi i identitet njenog supruga, a radi zaštite identiteta oštećene i njene porodice. Pored toga, Sud je izvršio uvid u Službenu zabilješku postupajućeg tužioca od 16.02.2018. godine, iz koje proizilazi da je svjedok izrazio spremnost da svjedoči, ali obzirom da je isti suprug oštećene, zatražio je da mu se odrede mjere zaštite, kako bi se zaštitio njen identitet.

45. Svjedok „VR-3” je mjere zaštite identiteta dobio u predmetu Suda BiH broj S1 1 K 011128 12 Kri, Predrag Milisavljević i dr., te je prilikom saslušanja u Tužilaštvu u ovom predmetu tražio da svjedoči sa mjerama zaštite. U skladu sa došadašnjom praksom Suda da mjere zaštite mjere zaštite određene u nekom predmetu pred Sudom BiH ostaju na snazi u svakom drugom predmetu Suda BiH, dok god ne budu ukinute na prethodni zahtjev svjedoka, a o kojem zahtjevu odlučuje krivično vanpretresno vijeće Suda. Kako se svjedok „VR-3” prilikom saslušanja u Tužilaštvu decidno izjasnio da i u ovom predmetu želi da svjedoči uz mjere zaštite, Sud nalazi da je prijedlog Tužilaštva koji se tiče zaštite identiteta i dodjeljivanja pseudonima osnovan.

46. U toku cijelog postupka, Sud je vodio računa o zaštiti identiteta svjedoka sa dodijeljenim mjerama zaštite na način da se na glavnom pretresu, kao i u presudi ne spominje puno ime i prezime ovih svjedoka, nego samo njima dodijeljeni pseudonim, dok se potpuni podaci o navedenim svjedocima nalaze u spisu, koji je, također, pod posebnom zaštitom.

2. Protok roka od 30 (trideset) dana

47. Pretresno vijeće je tokom cijelog postupka postupalo u neizmjenjenom sastavu, međutim, odredba člana 251. stav 2. ZKP BiH predviđa da *„glavni pretres kcji je odgođen mora ponovo početi ako se izmjenio sastav vjeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranjem glavnom pretresu“*.

48. U ovom krivičnom postupku je, u dva navrata, između održanih pretresa na dan 02.04.2018. do 14.05.2018. godine i od 02.07.2018. do 27.08.2018. godine proteklo više od 30 (trideset) dana. Imajući u vidu navedeno, to je Vijeće na pretresima održanim na dan 14.05.2018. godine i 27.08.2018. godine, donijelo odluku da glavni pretres počinje iznova u smislu odredbe člana 251. stav 2. ZKP BiH. S obzirom da su se stranke i branilac optuženog saglasili da se do tada provedeni dokazi ne provode iznova, Vijeće je odlučilo da se do tada saslušani svjedoci i

vještaci neće ponovo pozivati i saslušavati, nego će se koristiti iskazi koji su prethodno dali u ovom postupku, odnosno koji su dati na ranijem glavnom pretresu.

OPŠTA OCJENA DOKAZA

49. Nakon što je Vijeće u smislu člana 281. ZKP BiH savjesno i sadržajno ocijenilo svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, koji su izvedeni na glavnom pretresu, te prethodno analizirajući navode optužbe i odbrane, utvrđeno je činjenično stanje kao u izreci iz slijedećih razloga:

50. Član 3. stav 1. ZKP BiH propisuje da se optuženi smatra nevinim za krivično djelo dok se ne dokaže njegova krivnja.¹ Tužilac stoga snosi teret utvrđivanja krivice optuženog, i u skladu sa članom 3. stav 2. ZKP BiH optužba to mora uraditi izvan razumne sumnje.²

51. Činjenica da odbrana nije osporavala određene činjenične navode sadržane u optužnici ne znači da je Vijeće prihvatilo te činjenice kao dokazane. Teret dokazivanja ostao je na tužiocu za svaku optužbu tokom cijelog suđenja. Shodno tome, u utvrđivanju da li je tužilac dokazao predmet izvan svake razumne sumnje, Vijeće je pažljivo razmotrilo da li postoji bilo kakva druga razložna interpretacija uvrštenih dokaza, osim one koju je prihvatilo, kada je odlučilo da su ispunjena obilježja krivičnog djela za koje se optuženi tereti.

52. U skladu sa članom 15. ZKP BiH, vijeće ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.³ Prema tome, optužbe protiv optuženog su pažljivo razmotrene, uključujući i sve provedene dokaze. Prilikom ocjene dokaza izvedenih tokom glavnog pretresa, Vijeće je poklonilo dužnu pažnju, između ostalog, pojedinačnim okolnostima svjedoka, kao i njihovog mogućeg učešća u događajima i rizika da sebe inkriminiraju, te njihovom odnosu sa optuženim. Vijeće je također razmotrilo internu konzistentnost svjedočenja svakog svjedoka tokom direktnog ili unakrsnog ispitivanja.

53. Ponekad se usmeno svjedočenje svjedoka razlikovalo od izjave koju su isti dali u istražnoj fazi. Međutim, treba imati u vidu da je prošlo više od dvadeset godina od događaja navedenih u optužnici, te je opravdano očekivati da je protok vremena uticao na tačnost i vjerodostojnost sjećanja svjedoka.

54. Također, činjenica je da se zbog prirode krivičnog postupka, svjedoku na glavnom pretresu mogu postaviti drugačija pitanja od onih koja su postavljena u prethodnim saslušanjima, pa je nakon konkretizacije pojedinih pitanja opravdano očekivati da se sjeti dodatnih detalja. Naravno, ovakve situacije je Vijeće pažljivo razmatralo prilikom utvrđivanja težine koja se treba dati takvim dokazima.

¹ Član 3. stav 1. ZKP BiH navodi da „ se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja“. Ova odredba je u skladu sa svim glavnim institutima o ljudskim pravima. *Vicjeti*, Evropska konvencija o ljudskim pravima, član 6. stav 2; međunarodna konvencija o civilnim i političkim pravima, član 14. stav 2.

² Član 3. stav 2. ZKP BiH navodi da „sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.“

³ Član 15. ZKP BiH navodi da „... postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima“.

55. Vijeće je svoju konačnu odluku temeljilo na iskazima svjedoka, pri čemu su izvjesne nedosljednosti između iskaza različitih svjedoka predstavljale relevantan faktor u procjeni njegove dokazne težine. Istovremeno, značajno je naglasiti da ove nedosljednosti nisu nužno diskreditovalе cijelo svjedočenje svjedoka. Dakle, ako je svjedok podrobno ispričao suštinu događaja o kojima se radi, periferne devijacije nisu nužno dovele u pitanje istinitost takvog dokaza. U svakom slučaju, razlozi prihvatljivosti pojedinih iskaza, te ocjena njihovog kredibiliteta i osnovanosti, detaljno su obrazloženi u odnosu na krivicu optuženog.

56. Dokazi koji nisu posebno obrazlagani, po mišljenju Vijeća nisu ni bili pravno relevantni za utvrđivanje činjeničnog stanja.⁴

PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

57. Vijeće je prvo razmotrilo primjenu materijalnog prava, te je prvenstveno imalo u vidu da iz optužnice proizilazi da je inkriminirano djelo počinjeno tokom 1992. i 1993. godine, u kojem periodu je na snazi bio KZ SFRJ, koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni KZ SFRJ.

58. Odlučujući o primjeni materijalnog zakona i pravne kvalifikacije djela, Vijeće je imalo u vidu načela propisana članovima 3. i 4. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), te članom 7. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP), pa je primjenom navedenih odredbi utvrdilo da je optuženi počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, za koje ga je i oglasilo krivim.

59. Član 3. KZ BiH propisuje načelo legaliteta, odnosno da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*). Međutim, članovi 3. i 4. istog Zakona ne sprječavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činj enje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa opštim načelima međunarodnog prava (član 4a. KZ BiH).

60. U članu 7. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija) na sličan način propisuje se princip legaliteta i glasi:

“Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činj enjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

⁴ Ovo stajalište je potvrđeno i detaljno obrazloženo i u praksi Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ-a): „Žalbeno Vijeće podsjeća da svaki optuženi na osnovu člana 23. Statuta i pravila 98 ter (C) Pravilnika, ima pravo da mu se predoči obrazloženo mišljenje. Međutim ovaj uslov se odnosi na presudu pretresnog Vijeća. Pretresno Vijeće nije obavezno da obrazlaže svoje zaključke u vezi sa svim argumentima iznesenim na glavnom pretresu“.

Ovaj član ne uječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjere ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavjalo krivično djelo prema opštim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda."

61. Navedene zakonske odredbe propisuju da se, po pravilu, na učinioca krivičnog djela prvenstveno primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja.

62. Od ovog principa moguće je odstupiti jedino u interesu optuženih lica, i to u situaciji kada se nakon izvršenja djela zakon izmijenio tako da je izmijenjeni zakon blaži za učinioca. Sud procjenjuje u svakom konkretnom slučaju koji je zakon blaži za učinioca. Vijeće je, imajući u vidu praksu Ustavnog suda BiH, u pogledu primjene materijalnog prava, našlo nužnim primijeniti KZ SFRJ, kao zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, nalazeći da je u konkretnom slučaju on blaži po učinioca, uzevši u obzir kaznu propisanu za ovo djelo.

63. Jednostavno poređenje tekstova zakona na konkretan slučaj može dati siguran odgovor samo u slučaju ako je novi zakon dekriminisao nešto što je po ranijem zakonu bilo krivično djelo, jer je tada novi zakon očigledno blaži. U situaciji kada je krivično djelo kažnjivo po oba zakona, potrebno je utvrditi sve okolnosti koje su relevantne za izbor blažeg zakona u konkretnom slučaju, uzimajući u obzir sve odredbe koje se odnose na kažnjavanje. Pri tome, treba imati u vidu odredbe o propisanim krivičnopravnim sankcijama, vrstama i mjerama, njihovom odmjeravanju, odnosno ublažavanju, mjerama sigurnosti, sporednim kaznama, mjerama koje predstavljaju supstitute kazni i drugim relevantnim odredbama u pogledu izricanja krivičnopravne sankcije.

64. Međutim, nije dovoljno utvrditi koji zakon daje veće mogućnosti za povoljniju presudu, već koji od njih omogućava povoljniji ishod u konkretnom slučaju, prema konkretnom učiniocu, a što jasno proizilazi iz zakonskih odredbi člana 4. stav 2. KZ BiH, koji kaže da će se primijeniti zakon koji je "blaži za učinioca". Prema tome, nije isključena mogućnost da zakon sa težom kaznom bude za učinioca na kraju povoljniji, jer primjena nekih njegovih drugih odredbi dovodi do povoljnijeg rješenja za učinioca.

65. U konkretnom slučaju, zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja djela – KZ SFRJ, jednako kao i zakon koji je trenutno na snazi – KZ BiH, propisuju krivičnopravne radnje za koje je optuženi oglašen krivim kao krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Obzirom na navedeno, jasno je da postoje zakonski uslovi za vođenje krivičnog postupka protiv počinioca za navedena krivična djela i njegovo kažnjavanje.

66. Pitanje retroaktivnosti primjene krivičnog zakona od izuzetnog je pravnog značaja i kao takvo je već bilo predmetom analize i ocjene u nekoliko odluka Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), a koje imaju direktne implikacije na postupanje Suda BiH u predmetima ratnih zločina, obzirom da se radi o obvezujućoj domaćoj i međunarodnoj sudskoj praksi.

67. Vijeće je, shodno prethodnom, a imajući u vidu stavove Ustavnog suda BiH, koji odstupa od prakse Evropskog suda, jer ne predviđa da se primjena blažeg zakona po učinioca preispituje za svaki slučaj pojedinačno, već jasno određuje da će se u svim slučajevima, u kojima oba zakona propisuju isto krivično djelo, na učinoca primijeniti KZ SFRJ, ovaj zakon primijenilo u konkretnom slučaju, obzirom da je stav Ustavnog Suda BiH obvezujući i za Sud BiH.

68. Kako je krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. KZ BiH za koje krivično djelo se optuženi tereti u konkretnom slučaju, bilo propisano članom 142. KZ SFRJ, to je, slijedom navedenog, te u skladu sa praksom Ustavnog suda BiH, u pogledu primjene materijalnog prava nužno primijeniti KZ SFRJ, kao zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela i kao zakon koji je prema stavu Ustavnog suda BiH, blaži prema optuženom, a kako je to pravno kvalifikovano u predmetnoj optužnici.⁵

ODLUKA O KRIVICI OPTUŽENOG VUKA RATKOVIĆA

69. Vijeće je na temelju svih provedenih dokaza, njihovom pojedinačnom ocjenom, te dovođenjem u međusobnu vezu, došlo do nesumnjivog zaključka, da je optuženi Vuk Ratković, radnjama pobliže opisanim u izreci presude, ostvario sva bitna obilježja bića krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, na način da je za vrijeme ratnog stanja u BiH, na području općine Višegrad, kao pripadnik Višegradske brigade Vojske Republike Srpske, postupao protivno pravilima međunarodnog humanitarnog prava, tako što je na neutvrđene dane u mjesecu junu 1992. godine i januaru 1993. godine prisilio oštećenu upotrebom sile na seksualni odnos, odnosno prema oštećenoj u tri različita navrata preduzeo radnju silovanja.

1) OPĆI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 142. KZ SFRJ

70. Imajući u vidu pravnu kvalifikaciju djela za koje je optuženi oglašen krivim, Vijeće će u daljem izlaganju iznijeti razloge na osnovu kojih nalazi ispunjenim opće i posebne elemente inkriminacije, sadržane u odredbi člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

71. U tom smislu, Vijeće je analiziralo da li su radnjama optuženog ostvarena sva bitna obilježja bića krivičnog djela iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ koje glasi:

72. "Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlje ljudi...; da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, nečovječna postupanja,... **silovanjenanošenja velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja... ili izvrši neko od navedenih djela, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom**".

73. Iz citirane zakonske odredbe proizilaze sljedeći opći elementi krivičnog djela *Ratni zločin protiv civilnog stanovništva*:

- *Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava, na način da je počinjeno djela usmjereno protiv civilnog stanovništva, dakle osoba koje*

⁵ Skupština SFRJ je Krivični zakon Bosne i Hercegovine usvojila na sjednici Saveznog vijeća održanoj dana 28. septembra 1976. godine i objavila ga u Službenom listu SFRJ broj 44 od 08. oktobra 1976. godine. Nakon proglašenja nezavisnosti BiH, KZ SFRJ je na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom od 22. maja 1992. godine preuzet kao zakon Republike Bosne i Hercegovine (uz manje izmjene), a stupio je na snagu danom objavljivanja.

ne učestvuju u oružanom sukobu ili su položile oružje ili su onesposobjene za borbu, odnosno osoba kcje su zaštićene odredbama Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12. augusta 1949. godine;

- Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;*
- Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;*
- Počinilac mora narediti ili počiniti djelo.*

74. Dakle, u konkretnom slučaju je krivica optuženog Vuka Ratkovića kvalifikovana kao Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

A. Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava

75. Za postojanje navedenog krivičnog djela nužno je i da radnje izvršenja djela predstavljaju kršenje pravila međunarodnog prava, što ukazuje na blanketni karakter ovog krivičnog djela.

76. Stoga, za utvrđivanje ovog elementa krivičnog djela, neophodno je bilo konsultovati odgovarajuće međunarodne konvencije, u konkretnom slučaju odredbe Ženevske konvencije za zaštitu civilnih osoba za vrijeme rata od 12.08.1949. godine.

77. Pritom Vijeće naglašava da, shodno odredbi iz člana 142. KZ SFRJ, nije neophodno (nije uslov postojanja samog djela) da počinilac zna ili ima namjeru da krši međunarodnu normu, dakle nije nužno da kršenje blanketnih propisa bude obuhvaćeno sviješću učinioca, već je dovoljno da njegovo ponašanje objektivno predstavlja kršenje pravila međunarodnog prava, dok se kod preduzimanja konkretnih, pojedinačnih radnji izvršenja, svakako mora cijeliti subjektivni odnos počinioca prema djelu, što će detaljno biti elaborisano u daljem obrazloženju ove presude.

78. Da bi se utvrdilo kršenje odredbi zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija, potrebno je analizirati njen sadržaj, te domen primjene na konkretan predmet.

79. Naime, odredbom člana 3. stav 1. tačke a) i c) Ženevskih konvencija iz 1949. godine, koja se temeljem Anexa 6. Daytonskog mirovnog sporazuma primjenjuje i u Bosni i Hercegovini predviđeno je da:

„U slučaju oružanog sukoba kcji nema karakter međunarodnog sukoba i kcji izbje na teritoriji jedne od visokih strana ugovornica, svaka od strana u sukobu bit će dužna da primjenjuje bar sjedeće odredbe:

Prema licima kcja ne učestvuju neposredno u neprjateljstvima, podrazumjevajući tu i pripadnike oružanih snaga kcji su položili oružje i lica onesposobjena za borbu usljed bolesti, rana, lišenja slobode, ili iz kcjeg bilo drugog uzroka, postupat će se u svakoj prilici, čovječno bez ikakve nepovojne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili uvjerenju, polu, rođenju, ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju zabranjeni su i ubuduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima sjedeći postupci:

a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistava, osakaćenja, svireposti i mučenja. ...

c) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci.“

80. Dakle, svrha zajedničkog člana 3. svih Ženevskih konvencija, jeste propisivanje minimuma prisilnih normi, kao i ukazivanje na općeprihvaćene humanitarne principe na kojima se u potpunosti zasnivaju sve konvencije, te je primjenjiv i u sukobima koji nemaju međunarodni karakter.

81. Osim toga, široko je prihvaćeno stanovište, da zajednički član 3. predstavlja dio običajnog međunarodnog prava, na način da sva djela pobrojana u ovom članu Ženevskih konvencija, predstavljaju ozbiljno kršenje međunarodnog humanitarnog prava, te kao takva povlače individualnu krivičnu odgovornost, neovisno od karaktera samog sukoba. Ovo posebno imajući u vidu da je član 3. „zajednički“ u sve četiri Ženevske konvencije iz 1949. godine, koje tretiraju pitanje i međunarodnog i nemeđunarodnog oružanog sukoba.

82. S obzirom da je u predmetnom postupku, zaključeno, što će dalje biti obrazloženo, da je u periodu obuhvaćenom optužnicom, na teritoriji općine Višegrad postojao oružani sukob, to je opravdano zaključiti, da je zajednički član 3. Konvencija imao biti primjenjivan sve vrijeme trajanja tog oružanog sukoba.

83. Prema ocjeni ovog Vijeća, optuženi je u periodu koji navodi optužnica, činjenjem krivičnog djela za koje je oglašen krivim, povrijedio osnovne garancije koje zaštićena kategorija stanovništva uživa u skladu sa odredbama Konvencije, odnosno, svojim postupanjem optuženi je prekršio odredbe zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija iz 1949. godine, i to preciznije stav 1. tačke a) i c) (povreda tjelesnog integriteta i ličnog dostojanstva oštećene).

84. Član 27. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine posebno propisuje zaštitu žena:

„ Zaštićene osobe imaju u svakoj prilici pravo na poštovanje svjeće ličnosti, svjeće časti, svjeh porodičnih prava, svjeh vjerskih uvjerenja i obreda, svjeh navika i svjeh običaja. S njima će se u svako doba postupati čovječno i štitić će ih se od svakog čina nasilja ili zastrašivanja, uvreda i javne radoznalosti.

“Osobito će se štitić žene od svakog napada na njihovu čast i osobito od silovanja, prisiljavanja na prostituciju ili bilo koje oblike povrede morala.”

“Vodeći računa o odredbama koje se odnose na zdravstveno stanje, na dob i na spol, sa svim će zaštićenim osobama stranka sukoba u čijoj se vlasti nalaze postupati s jednakim obzirima, bez ikakvog nepovoljnog razlikovanja osobito s obzirom na rasu, vjeroispovijest ili političko mišljenje. Stranke sukoba mogu, međutim, u odnosu na zaštićene osobe poduzeti mjere kontrole ili sigurnosti koje bi bile potrebne zbog rata.”

B. Civilni status žrtve (status zaštićene kategorije stanovništva)

85. Radi utvrđenja kršenja pravila međunarodnog prava, neophodno je utvrditi da li je djelo bilo usmjereno protiv posebne kategorije stanovništva zaštićene članom 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine.

86. Status zaštićenih lica u skladu sa članom 3. stav 1. Konvencije, uživaju sve osobe koje za vrijeme trajanja oružanog sukoba ne poduzimaju nikakvo učešće u neprijateljstvima, uključujući čak i pripadnike vojnih ili policijskih formacija, koji su položili oružje ili lica koja su onesposobljena za borbu usljed bolesti, rana, lišenja slobode ili iz bilo kojeg drugog razloga.

87. Kada je u pitanju ovaj element, odnosno civilni status žrtve, Vijeće konstatuje da saslušani svjedoci optužbe, kao i odbrane saglasno potvrđuju da oštećena u vrijeme inkriminiranih događaja nije učestvovala neposredno u neprijateljstvima, niti je bila pripadnik oružanih snaga jedne strane u sukobu, odnosno da je u vrijeme počinjenja djela imala status civila, budući da je u toku ratnog stanja živjela u Višegradu sa svojom malodobnom kćerkom i bratičnom, te da je bila zaposlena u..., koja se bavila ..., iz čega proizilazi da je uživala zaštitu u skladu sa odredbama zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija, a što nije osporavano ni od strane odbrane optuženog.

C. Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije

88. Odredba člana 142. stav 1. KZ SFRJ, kao opći uslov postojanja djela propisuje i postojanje oružanog sukoba ili okupacije, pri čemu se ne insistira na karakteru samog sukoba, odnosno, ne pravi se distinkcija između internih i međunarodnih sukoba.

89. U međunarodnoj sudskoj praksi smatra se da oružani sukob postoji "*svuda gdje se pribjeglo oružancj sili između država ili produženom oružanom nasilju između vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili pak između takvih grupa unutar jedne države*".⁶

90. Dovodeći kršenje odredbi međunarodnog prava u vezu sa postojanjem oružanog sukoba, treba naglasiti da se međunarodno humanitarno pravo i dalje primjenjuje "*na čitavj teritorji zaraćenih država, odnosno, u slučaju unutrašnjih oružanih sukoba, na čitavj teritorji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se na tom mjestu stvarno vode borbe, sve do zaključenja mira ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno rješenje*".⁷

91. Dakle, evidentno je da se poštivanje opće prihvaćenih principa pravila i običaja ratovanja, te garancija datih u zajedničkom članu 3. Ženevskih konvencija odnosi kako na sukobe koji se smatraju sukobima međunarodnog karaktera, tako i na one koji su po svom karakteru interni sukobi unutar jedne države.

92. Stoga kada se kada se utvrđuje postojanje elemenata djela iz člana 142. KZ SFRJ, a na osnovu kršenja zajedničkog člana 3. Konvencija, kao u ovom slučaju,

⁶ Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića, predmet br. IT-96-23 i IT-96-23/1-A, Presuda od 12.6. 2002. godine Kunarac i drugi. Presuda po žalbi, odjeljak 56;

⁷ Kunarac et al. presuda žalbenog Vijeća, odjelci 57 i 64. U odjeljku 64. Žalbeno Vijeće smatra: "*da dužnost tužioca nije bila da postojanje oružanog sukoba dokazuje za svaki kvadratni centimetar tog područja. Postojanje oružanog sukoba nije ograničeno samo na djelove teritorije na kojima se konkretno odvijaju borbe, već postoji na čitavj teritorji pod kontrolom zaraćenih strana.*"

nebitno je, da li je oružani sukob po svom karakteru bio međunarodni ili unutrašnji sukob.⁸

93. U konkretnom slučaju, Vijeće je prevashodno na temelju dokaza Tužilaštva (kako objektivne, tako i subjektivne prirode) ustanovilo, da je u inkriminisanom periodu na području BiH bilo ratno stanje, a što ni odbrana optuženog nije osporavala.

94. U tom smislu, u Odluci Predsjedništva RBiH od 20.06.1992. godine⁹ je explicite navedeno da se na teritoriji RBiH proglašava ratno stanje, koja odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu RBiH“, a koje ratno stanje je trajalo do donošenja Odluke o ukidanju ratnog stanja od 22.12.1995. godine.¹⁰

95. S obzirom da za primjenu normi međunarodnog humanitarnog prava nije neophodno, da su se stvarna borbena dejstva odigrala na tačno određenoj lokaciji, Vijeće se nije ograničavalo samo na ustanovljavanje postojanja oružanog sukoba u općini Višegrad, već i na njegovo postojanje na široj teritoriji, čiji sastavni dio je i ova općina.

96. Osim navedenog, svi saslušani svjedoci kako optužbe, tako i odbrane su saglasno potvrdili da je u inkriminisanom vrijeme na području općine Višegrad bilo ratno stanje, odnosno oružani sukob.

97. Tako je svjedokinja „VR-1“ u svom iskazu navela da je 1992. godine živjela u Višegradu sa suprugom i dvoje maloljetne djece, kćerkom i sinom. Ističe da je ona bila ..., a njen suprug ..., te da su normalno živjeli do aprila 1992. godine, kada stanje postaje nepodnošljivo zbog sukoba između Srba i Muslimana, kada se narod dijeli na dvije strane. Zbog navedenog njen suprug sa sinom napušta Višegrad, dok ona ostaje u Višegradu smatrajući da joj se kao ... neće ništa dogoditi. Međutim, svjedokinja ističe da je imala velikih neugodnosti, jer nije bila zaštićena kao drugi ... iz razloga što joj je suprug bio ..., zbog čega je bila u velikom strahu. Istakla je da je u tom periodu vidjela mnoge stvari koje su u njoj stvarale veliki strah i to odvođenje naroda, djece, paljenje kuća, odvođenje mladih žena, a čula je i za ubistva ljudi. Svjedokinja „VR-1“ je objasnila da je prilikom jednog od odlazaka u Srbiju zamolila brata da bratična krene sa njom kako bi ostajala sa njenom kćerkom dok ona ide na posao, tako da su njih tri živjele u jednom društvenom stanu u centru Višegrada. Ističe da su djeca bila u strahu, jer su im često dolazili nepoznati ljudi u stan, te su svjedokinju „VR-1“ ispitivali gdje joj je suprug.

98. Svjedokinja „VR-1“ je opisala kada su joj jedne prilike Zoran Iković, Mitar Knežević i Jovo Lipovac ujutro rano pokucali na vrata, koja je morala otvoriti, jer kako je objasnila oni bi ih u suprotnom „izvalili“. Te prilike je poginuo jedan srpski borac, pa su navedeni došli kod svjedokinje u stan, jer je ona supruga ..., kako bi se osvetili, jer nije bilo drugih Muslimana u gradu. Svjedokinja je u svom iskazu opisala kako su je maltretirali, pa kad su je izveli bosu ispred haustora da je ubiju, svjedokinja im je rekla da ima braću u Srbiji, koji će je tražiti, te ako je ubiju da će odgovarati za to, nakon čega su je pustili.

⁸ *Tužilac protiv Duška Tadića*, predmet br. IT-94-1-AR-72, Rješenje o interlokutornom prigovoru odbrane na nadležnost od 2.10. 1995. (Rješenje o nadležnosti u predmetu Tadić), odjeljak 137; Presuda žalbenog Vijeća u predmetu *Čelebići* odjeljak 140. i 150

⁹ Dokaz T - 6

¹⁰ Dokaz T - 9

99. Vezano za događaje koje je navela, svjedokinja je istakla kako je u tom kritičnom periodu bila primorana da kćerki, protiv svoje volje, a radi njene zaštite, promjeni ime u matičnom uredu, jer se znalo da nosi ... ime, da bi joj kasnije, kada su otišle za ... ponovo vratili njeno ime.

100. Pored toga, svjedokinja je ispričala da je čula da je Radomir Šušnjar, koji je radio u blizini fabrike gdje je radila, ubio njenu kolegicu, kao i njenu majku i djecu. Također, svjedokinja je u svom svjedočkom iskazu navela da je jedne prilike vidjela Radoja Šimšića, koji je radio kao portir u njenoj firmi, kako nosi zastavu sa natpisom „Osvetnici Obrenovac“, zbog čega je svjedokinja bila postidjena, jer je to njeno mjesto rođenja. Istakla je da je Šimišić bio dio Lukićeve grupe, koja je odvodila žene, pucala, oduzimala tuđa auta, te „*gaje god su koga živog našli oni su taj narod odveli*“.

101. Svjedokinja je istakla da je lično gledala kada su izvodili ljude, ubijali ih na mostu i bacali u Drinu. Također, svjedokinja je ispričala da je kćerka jednog radnika iz njene firme, DŽ. G., bila zarobljena sa majkom u osnovnoj školi Hasan Veletovac u Vučinama, gdje su vršena silovanja žena, kada je od posljednica silovanja ostala trudna. Svjedokinja je ispričala kako je kod nje u kancelariju došao Gojko Lukić, stariji brat Milana Lukića, te joj je pokazao na DŽ. G., koja je sjedila u autu ispred firme i rekao joj je da je DŽ.G. trudna, te da mu je žao zbog zla koje joj je nanio, te da će je odvesti u Beograd da mu bude žena, međutim, kada je trebala da se porodi Milan Lukić je ukrao i doveo u Višegrad i ubio je na mostu.

102. Svjedok „VR-2“ je na okolnost svog odlaska iz Višegrada ispričao da je Višegrad napustio sa sinom u maju mjesecu 1992. godine, jer kako ističe do tada su ubili puno ljudi i svi su napuštali Višegrad, a jedne prilike mu je na radno mjesto došao izvjesni Momir Savić, koji mu je rekao da će pobiti sve Muslimane.

103. Svjedok Vukica Sarapa je ispričala da je do maja mjeseca 1992. godine živjela u Sarajevu, gdje je radila, kada se vratila u Višegrad, mjesto Okolište, u porodičnu kuću svojih roditelja. Svjedokinja je istakla da se sa majkom preselila u stan u centru Višegrada, jer je u mjestu Okolišta bilo teško stanje, te da je „*bilo opsjednuto*“, a što je svjedokinja pojasnila da je sa okolnih brda pucala muslimanska vojska, zbog čega im je bilo sigurnije da borave u centru Višegrada.

104. Dakle, Vijeće je na temelju dokaza optužbe i odbrane ustanovilo, da se u inkriminisanom periodu, odvijao oružani sukob na području BiH, odnosno općine Višegrad.

D. Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom

105. Sljedeći opći element postojanja predmetnog krivičnog djela zahtijeva postojanje nexusa radnji optuženog sa ratom, oružanim sukobom, odnosno da djelo počinioca mora biti u vezi sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom. Da bi se utvrdilo postojanje navedenog elementa, neophodno je bilo sagledati status optuženog u inkriminisanom periodu, te postojanje uzajamnosti i zavisnosti izvršenja djela u odnosu na postojanje ranije obrazloženog oružanog sukoba, na širem području općine Višegrad.

106. U konkretnom slučaju Vijeće je ispitalo „da li je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počini zločin, njegovu odluku da ga počini, način počinjenja zločina ili cij sa kojim je počinjen.“¹¹

107. Ovaj uslov je ispunjen ako je „zločin počinjen kao podrška ili barem pod izgovorom situacije koja je proistekla iz oružanog sukoba.“¹²

108. U tom smislu, u predmetu Dragoljub Kunarac i dr., je po ovom pitanju zauzet sljedeći stav:

109. „...Humanitarno pravo primjenjuje se i daje na čitavoj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se konkretne borbe vode na mjestu na kojem su se odigrali dotični događaji. Stoga je dovoljno to što su zločini bili u tjesnoj vezi s neprjateljstvima koja su trajala na drugim dijelovima teritorije pod kontrolom strana u sukobu. Uslov da dato cjelo bude u tjesnoj vezi sa oružanim sukobom zadovoljen je ukoliko su, kao u ovom slučaju, zločini počinjeni kao posljedica borbi, a prije prekida oružanih aktivnosti na određenom području, te ako su počinjeni radi postizanja nekog cilja ili iskorištavanja situacije nastale usljed borbi ...“¹³

110. Ocjenom provedenih dokaza, Vijeće zaključuje da je djelo optuženog bilo u dovoljnoj mjeri povezano sa ratnim dešavanjima. U tom smislu, Vijeće je posebno uzelo u obzir poziciju optuženog u vojnoj strukturi – tj. da je u inkriminisano vrijeme bio pripadnik Višegradske brigade Vojske Republike Srpske u BiH, a što prije svega proizilazi iz dokaza optužbe objektivne prirode i to: dopisa Odjeljenja za opštu upravu opštine Višegrad broj 03-831-07/16 od 21.07.2016.godine, sa prilogom ovjerene fotokopije jediničnog (obrazac VOB 3) i matičnog kartona (obrazac VOB 2) na ime Vuk Ratković¹⁴, zatim dopisa Vlade Republike Srpske, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Odjeljenja za vojne evidencije učesnika Odbrambeno-otadžbinskog rata broj 16-03/3.2-1-835-725/16 od 12.07.2016.godine¹⁵, kao i dopisa Vlade Republike Srpske, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Odjeljenja za vojne evidencije učesnika Odbrambeno-otadžbinskog rata broj 16-03/3.2-1-835-725-2/16 od 19.01.2017.godine, sa prilogom dvije ovjerene fotokopije izvoda iz obrasca VOB 8, VP 7158 Višegrad na ime Vuk Ratković¹⁶, te spisa lične invalidnine Odjeljenja za opštu upravu, opštine Višegrad, broj 03-560-15/1 od 15.12.2016. godine¹⁷, u kojima je navedeno da je optuženi evidentiran u VP 7158

¹¹ Tužilac protiv Kunarca i drugih, predmet broj: IT-96-23 & IT-96-23/1-A presuda 12.06.2002. godine, stav 58;

¹² MKSJ, presuda Žalbenog vijeća u predmetu Dragoljub Kunarac i dr., paragraf 58-59

¹³ MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu Dragoljub Kunarac i dr., paragraf 568

¹⁴ T – 12 - Dopis odjeljenja za opštu upravu opštine Višegrad broj 03-831-07/16 od 21.07.2016.godine, sa prilogom ovjerene fotokopije jediničnog (obrazac VOB 3) i matičnog kartona (obrazac VOB 2) na ime Ratković Vuk;

¹⁵ T – 13 - Dopis Vlade Republike Srpske, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Odjeljenja za vojne evidencije učesnika Odbrambeno-otadžbinskog rata broj 16-03/3.2-1-835-725/16 od 12.07.2016.godine

¹⁶ T – 14 - Dopis Vlade Republike Srpske, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Odjeljenja za vojne evidencije učesnika Odbrambeno-otadžbinskog rata broj 16-03/3.2-1-835-725-2/16 od 19.01.2017.godine, sa prilogom dvije ovjerene fotokopije izvoda iz obrasca VOB 8, VP 7158 Višegrad na ime Ratković Vuk;

¹⁷ T – 15 - Dopis Odjeljenja za opštu upravu opštine Višegrad, broj: 03-560-15/01 od 15.12.2016.godine, sa prilogom fotokopije spisa lične invalidnine na ime Ratković Vuk: Izvod iz matične knjige rođenih za lice Vuk Ratković, Nova Gajdobra broj 15/1950; Uvjerenje Vojne pošte 7158 Višegrad, broj 10-122 od 09.07.1994.godine; Uvjerenje Odjeljenja za opštu upravu Višegrad broj: 03-835-1-512/08 od 14.11.2008.godine; Potvrda opštine Višegrad, Služba za opštu upravu, Boračko –

Višegrad u periodu od 02.05.1992. godine do 06.02.1993. godine, kao i u periodu od 06.11.1993. godine do 01.12.1995. godine.

111. Osim toga, angažovanje optuženog u inkriminisanom periodu kao pripadnika VRS proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka kojima je poznata ta okolnost.

112. U tom smislu, svjedok odbrane Radomir Đurić je potvrdio da je Vuk Ratković bio pripadnik Vojske RS, jer su bili zajedno u jedinici, zajedno su spavali u sobi u hotelu u Višegradu, gdje je jedinica bila smještena, a da su od naoružanja bili zaduženi sa dugim cijevima, odnosno automatskim naoružanjem.

113. I svjedok Slobodan Šubara je potvrdio da je Vuk Ratković bio pripadnik Vojske RS, te mu je poznato da je isti ranjen u zimu 1993. godine, dok je svjedok Radovan Lipovac potvrdio da je optuženog viđao u krugu Terpentina u uniformi koje su nosili vojnici VRS, kada bi došao da naspe gorivo.

114. Stoga, s obzirom da je na osnovu naprijed izloženih dokaza utvrđeno angažovanje optuženog u inkriminirano vrijeme u svojstvu pripadnika VRS, odnosno Višegradske brigade Vojske Republike Srpske, ne može biti sumnje u pogledu znanja optuženog o postojanju ratnog stanja, kao i činjenice da je on učestvovao u njemu. Osim toga, provedeni dokazi ne ostavljaju mjesta sumnji da je optuženi bio potpuno svjestan postojanja oružanog sukoba i okolnosti pod kojima se inkriminirani događaj desio, pa je prema ocjeni ovog Vijeća, usljed postojanja ovih okolnosti, optuženi je radnjama opisanim u izreci presude iskoristio svoj položaj i nemoć oštećene, koja živi sama sa maloljetnom kćerkom i bratičnom, jer joj je muž sa sinom napustio Višegrad upravo zbog ratnog stanja, da bi izvršio predmetno krivično djelo, a što će detaljnije biti obrazloženo u dijelu presude koji se tiče pojedinačne inkriminacije u osnovi zločina.

115. Pritom, Vijeće nalazi da je na strani optuženog egzistirala ne samo svijest o ratnom stanju, već i o činjenici da je oštećena koja je bila ... nacionalnosti udata za

invalidska zaštita broj 03-560-247/94 od 13.08.1997.godine; Rješenje opštine Kikinda broj 02-50-5-38/94 od 25.07.1994. godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti broj 560-1452 od 26.07.1994.godine; Rješenje opštine Višegrad, Sekretarijat za opštu upravu, urbanizam i stambeno – komunalne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 03-560-247/94 od 22.08.1994. godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti, broj 04/09 – 560/95. od 15.05.1995.godine; Rješenje Uprave za boračko invalidsku zaštitu Novog Sada, broj I – 7 - 580/432 od 22.05.1995.godine; Rješenje opštine Višegrad, Sekretarijat za opštu upravu, urb. I stambeno – komunalne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 03-560/96. od 23.11.1995.godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti broj 04/9 – 560 od 30.04.1997.godine; Rješenje opštine Višegrad, Odsjek za upravne poslove, referat boračko – invalidske zaštite, broj 04 – 560 – 15/01 od 27.09.2001.godine; Rješenje Ministarstva rada i boračko - invalidske zaštite, broj 05/5-560 – 2974/02 od 22.04.2003.godine; Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 25.01.2005.godine, Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 23.06.2005.godine; Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 23.02.2009.godine i Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 20.08.2012.godine;

..., te da sa istim ima djecu, što je, pri postojećim okolnostima, bilo od značaja da ista od strane optuženog, kao izvršioca djela, bude opredijeljena kao žrtva.

2) POJEDINAČNA INKRIMINACIJA U OSNOVI ZLOČINA

116. Sljedeći uslov koji mora biti ispunjen da bi se osoba oglasila krivom za počinjenje krivičnog djela iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, jeste da su ispunjeni elementi neke od pojedinačnih inkriminacija u osnovi zločina.

117. Imajući u vidu da se optuženi potvrđenom optužnicom tereti da je, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba, prisilio oštećenu u tri navrata na seksualni odnos, na koji način je izvršio silovanje nad oštećenom, a da pritom odredba člana 142. stav 1. KZ SFRJ u sebi ne sadrži definiciju silovanja kao elementa djela u osnovi zločina, Vijeće smatra neophodnim izložiti relevantne stavove sudske prakse, kao i odredbe međunarodnog prava koji se tiču inkriminacije silovanja.

A. Definicija i elementi silovanja kroz sudsku praksu i međunarodno običajno pravo

118. U pogledu pojma „silovanja“ u okviru međunarodnog humanitarnog prava, silovanje je u doba rata zabranjeno ugovornim pravom: Ženevskim konvencijama iz 1949, Dopunskim protokolom I iz 1977. godine i Dopunskim protokolom II iz 1977. godine. Ostali teški seksualni delikti izričito su ili implicitno zabranjeni raznim drugim odredbama istih konvencija.

119. Zabrana silovanja i teškog seksualnog nasrtaja u toku oružanog sukoba prerasla je u međunarodno običajno pravo. Ona se postepeno iskristalizovala iz izričite zabrane silovanja iz člana 44. Lieberovog kodeksa i općih odredbi sadržanih u članu 46. Pravilnika u aneksu IV Haške konvencije, koje valja tumačiti zajedno sa "Martensovom klauzulom", koja je navedena u preambuli te Konvencije. Iako Nirnberški sud nije posebno krivično gonio za silovanje i seksualni nasrtaj, silovanje je kvalifikovano kao zločin protiv čovječnosti prema članu II (1)(c) Zakona broj 10 Kontrolnog savjeta. (10). Stoga, ne može se osporiti da silovanje i drugi teški seksualni delikti u oružanom sukobu povlače krivičnu odgovornost počinilaca.

120. Nadalje, u okviru međunarodnog prava o ljudskim pravima nijedan međunarodni instrument o ljudskim pravima izričito ne zabranjuje silovanje ili druge teške seksualne delikte. Ipak, ta su krivična djela implicitno zabranjena odredbama koje štite tjelesni integritet, koje su sadržane u svim relevantnim međunarodnim sporazumima. Pravo na tjelesni integritet je fundamentalno pravo koje se odražava u nacionalnom zakonodavstvu, te je stoga nesumnjivo dio međunarodnog običajnog prava.

121. U međunarodnom pravu nema definicije silovanja. Međutim, iz odredaba međunarodnih sporazuma moguće je razaznati neke opće indikacije. Posebno treba obratiti pažnju na činjenicu da i član 27. IV Ženevske konvencije, član 76. (1) Dopunskog protokola I i član 4. (2)(e) Dopunskog protokola II, koji zabranjuju silovanje i „bilo koji oblik nedoličnog nasrtaja“ na žene. Opravdan je zaključak da

međunarodno pravo time što izričito zabranjuje silovanje kao i uopćeno ostale oblike seksualnog zlostavljanja, silovanje smatra najtežim oblikom seksualnog delikta. To je, između ostalog, potvrđeno članom 5. Statuta Međunarodnog suda, koji izričito pominje silovanje, dok su ostali, manje teški vidovi seksualnog delikta implicitno obuhvaćeni pojmom „drugih nečovječnih djela“ iz člana 5(i).

122. Relevantna sudska praksa MKSJ i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKTR) takođe govori o silovanju.

123. Tako MSKJ u predmetu *Kunarac, Kovač i Vuković*, (Žalbeno Vijeće), 12.06.2002. godine, paragrafi 127.-132. navodi: *“Actus reus krivičnog djela silovanja prema međunarodnom pravu čini seksualna penetracija, bez obzira koliko neznatna: (a) vagine ili anusa žrtve penisom počinioca ili bilo kojim drugim predmetom kojim se počinioc poslužio; ili (b) usta žrtve penisom počinioca; kada do takve seksualne penetracije dođe bez pristanka žrtve”*.

124. S tim u vezi, u presudi pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac* se element prisiljavanja definiše kao situacija u kojoj se *“seksualna penetracija desi bez pristanka žrtve. Pristankom u ovu svrhu smatra se pristanak dat dobrovoljno, kao rezultat slobodne volje žrtve, razmotren u kontekstu okolnosti koje su vladale.”*¹⁸ Osim toga, u presudi žalbenog vijeća MKSJ u istom predmetu se zaključuje: *„Suviše usko fokusiranje na silu ili prjetnju silom moglo bi omogućiti počiniocima izbjegavanje odgovornosti za seksualnu aktivnost na koju druga strana nije dala pristanak, a koja se desila korištenjem nasilnih okolnosti bez oslanjanja na fizičku silu.”*¹⁹

125. Nadalje, u predmetu *MKSJ-a Kvočka i dr.*, (Pretresno Vijeće), 2.12.2001-godine, paragrafi 175. i 180., silovanje je definisano kao *“fizički nasrtaj seksualne prirode, počinjen nad nekom osobom u okolnostima prisile”*.

126. U predmetu *Furundžija* pretresno Vijeće MKSJ je iznijelo mišljenje da će seksualna penetracija predstavljati silovanje ukoliko do nje nije došlo uz istinsku volju ili pristanak žrtve. Relevantnost ne samo sile, prijetnje silom i prinude, nego i odsustva pristanka ili voljnog sudjelovanja je obrazložena u predmetu *Kunarac*, gdje je zapaženo sljedeće: *„u svim jurisdikcijama koje je Pretresno Vijeće razmotrilo, nužan je element sile, prinude, prjetnje ili cjelovanja bez saglasnosti žrtve: upotreba sile ima široko tumačenje i obuhvata dovođenje žrtve u bespomoćno stanje”*²⁰. Kao i mučenje, silovanje se koristi za ciljeve kao što su: zastrašivanje, degradacija, ponižavanje, diskriminacija, kažnjavanje, kontrola ili uništenje osobe²¹. U istom predmetu su ustanovljeni sljedeći faktori koji moraju (alternativno, a ne kumulativno) biti ispunjeni da bi postojalo krivično djelo silovanja:

„- seksualna aktivnost praćena je silom ili prjetnjom silom, koja je upućena žrtvi ili nekaj trećoj osobi;

- seksualna aktivnost praćena je silom ili različitim drugim specificiranim okolnostima koje su žrtvu učinile osobito ranjivom ili su je učinile nesposobnom da izrazi informirano odbijanje; ili

- do seksualne aktivnosti dolazi bez pristanka žrtve”.

¹⁸ Paragraf 40.

¹⁹ Paragrafi 127.- 133.

²⁰ Vidjeti predmet *Kunarac i dr.*, presuda Pretresnog Vijeća MKSJ, paragraf 440

²¹ Vidjeti predmet *Furundžija*, presuda Pretresnog Vijeća MKSJ, paragraf 176

127. *Mens rea* koja se zahtijeva za zločin silovanja je namjera da se izvrši seksualna penetracija, uz znanje da se to dešava bez saglasnosti žrtve.²²

128. Svaka od definicija krivičnog djela silovanja koju su utvrdili međunarodni sudovi oslovljava, bilo eksplicitno ili implicitno, pitanje da li je neophodna seksualna penetracija učinjena bez pristanka. Definicije u predmetima *Akayesu* i *Furundžija* eksplicitno ne navode nepostojanje pristanka kao bitno obilježje silovanja. Umjesto toga, definicije se fokusiraju na faktore koji mogu značiti da je seksualna penetracija učinjena bez saglasnosti. U predmetu *Akayesu* govori se o „prisilnim okolnostima”, objašnjavajući da ne samo fizička sila, nego i razni drugi faktori mogu predstavljati prisilne okolnosti uključujući „*pr.jetr.je, zastrašivar.je, iznuđivar.je i druge oblike prisile kcja koristi strah ili očaj*”.²³ U presudi se također objašnjava da prinuda može biti svojstvena određenim okolnostima, kao što je naprimjer oružani sukob ili prisustvo vojske.²⁴

129. U predmetu *Furundžija*, faktori za koje se smatralo da su značili da je seksualna penetracija učinjena bez saglasnosti uključuju „prinudu ili silu ili prijetnju upotrebe sile protiv žrtve ili trećeg lica”.²⁵ Vijeće je još dodalo da svaki oblik zatočenja negira mogućnost pristanka na seksualnu penetraciju.²⁶ Iako je apelaciono vijeće u predmetu *Kunarac* dodalo element nepristajanja žrtve definiciji silovanja, ono je naglasilo da u većini slučajeva koji uključuju ratni zločin ili zločin protiv čovječnosti, okolnosti će skoro uvijek biti prisilne, te na taj način isključivati mogućnost pristanka.²⁷ U predmetu *Kunarac* također je pojašnjeno da ne postoji zahtjev za dokazivanjem pružanja otpora žrtve da bi se dokazalo nepostojanje pristanka žrtve.²⁸

130. U predmetu *Gacumbitsi*, apelaciono vijeće je dalje razradilo definiciju iz predmeta *Kunarac*, zaključkom da „*tužilac može dokazati nepostojanje pristanka tako što će dokazati postojanje prisilnih okolnosti u kojima davanje smislenog pristanka nije moguće*” i da bi se to uradilo, tužilac ne mora „*izvoditi dokaze kcji se tiču r.ječi ili ponašanja žrtve ili odnosa žrtve i počinioca*” ili „*dokaze o postojanju sile*” nego da „*pretresno vijeće može zaključiti da pristanak nije postojao zbog okolnosti, kao što su genocid ili zatočenje žrtve*”.²⁹

²² Presuda Pretresnog Vijeća u predmetu *Furundžija* (decembar 1998.) paragraf 185; presuda Pretresnog Vijeća u predmetu *Kunarac* i drugi (februar 2001), paragraf 460

²³ *Akayesu* prvostepena presuda, paragraf 688

²⁴ *Akayesu* prvostepena presuda, paragraf 688; *Čelebići*, prvostepena presuda, paragraf 495

²⁵ *Furundžija* prvostepena presuda, paragraf 185.

²⁶ *Furundžija* prvostepena presuda, paragraf 271

²⁷ Tužilac protiv *Kunara* i dr., predmet broj IT-96-23&23/1, drugostepena presuda (12. juni 2002.) , paragraf 130. Vidjeti također *Kunarac*, drugostepena presuda, paragraf 129 (u kojem ne odstupa od ranije prakse Tribunala, nego se pokušava pojasniti veza koja postoji između primjene sile i pristanka; naime, da primjena sile ili prijetnja silom nije bitno obilježje silovanja, već predstavlja dokaz odsustva pristanka žrtve). Vidjeti također Tužilac protiv *Gacumbitsija*, predmet broj ICTR-2001-64, drugostepena presuda (7. juli 2007.), paragraf 155, u kojoj se daje dalje objašnjenje definicije iz predmeta *Kunarac*, zaključujući da „Tužilaštvo može dokazati nepostojanje pristanka žrtve tako što dokaže postojanje prisilnih okolnosti u kojima smislen pristanak žrtve nije moguć”.

²⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, paragraf 128 (u kojem žalbeno vijeće ističe da žalioci „ne samo da griješe u pogledu primjene prava nego i izriču besmislicu u pogledu činjenica)

²⁹ *Gacumbitsi* , drugostepena presuda, supra fusnota 101, paragraf. 155

B. Zaključak o krivici optuženog za predmetnu inkriminaciju

131. Uvjerenje Vijeća o krivici optuženog za silovanje svjedokinje „VR-1“, na način kako je to činjenično opisano u izreci presude, utemeljeno je prvenstveno na iskazu ove svjedokinje, koja je ujedno i oštećena krivičnim djelom, a čiji iskaz Vijeće nalazi istinitim i uvjerljivim i kredibilnim, te dodatno potkrepljenim iskazima svjedoka optužbe „VR-2“ i „VR-3“ u pogledu odlučnih činjenica, kao i medicinskom dokumentacijom.

132. Pritom je Vijeće imalo u vidu da prema stavu MKSJ, za utvrđivanje vjerodostojnosti nisu neophodni potkrepljujući dokazi, s obzirom da se silovanje često vrši pred vrlo malo ili pred nijednim svjedokom; priroda ovog djela je takva da su samo žrtve u mogućnosti da identifikuju počiniocima i svjedoče o okolnostima vezanim za silovanje.

133. Osim toga, što se tiče manjih nedosljednosti u iskazu oštećene, ovo Vijeće saglasno stavu MKSJ u predmetu Furundžija, nalazi da od lica koja su preživjela takva traumatična iskustva poput silovanja „nije razumno očekivati da se sjećaju sitnih detalja događaja kao što su datum ili vrijeme. Takođe nije razumno očekivati da se sjećaju svakog pojedinačnog elementa kompliciranog i traumatičnog redosljeda događaja. U stvari, nedosljednosti mogu pod određenim okolnostima ukazivati na istinitost i na činjenicu da na svjedoke nije uticano.“

134. Nadalje, Vijeće konstatuje da je u potpravilu 96(i) Pravilnika MKSJ-a predviđeno da nije potrebno dodatno potkrepljivanje svjedočenja žrtve. Ovakvo pravilo se slaže sa stanovištem koje je zauzelo Pretresno vijeće u Presudi u predmetu *Tadić*, citiranom u Presudi u predmetu *Akayesu*, da iskazu žrtve seksualnog zlostavljanja pridaje jednaku pretpostavku pouzdanosti kao i iskazima žrtava drugih zločina, što je *common law* dugo uskraćivao žrtvama seksualnog nasilja. Dakle, u skladu sa praksom MKSJ, svjedočenje žrtava seksualnog zlostavljanja u pravilu nije manje pouzdano od svjedočenja bilo kojeg drugog svjedoka.

135. Pored toga, ne postoji nikakav pravni zahtjev da iskaz jedinog svjedoka o materijalnim činjenicama, kako bi mogao biti prihvaćen kao dokaz, mora da bude potkrijepljen. Važna je pouzdanost i vjerodostojnost koja se tom iskazu pridaje. Osim toga, Vijeće primjećuje, saglasno stavu Apelacionog vijeća ovog Suda da je za utvrđivanje relevantnosti činjenica kao kriterij opredjeljujući kvalitet svjedočenja a ne puki broj dokaza, odnosno: „*da je inherentno pravo suda da utvrđuje činjenice na osnovu principa slobodne ocjene dokaza i u skladu sa dubokim ličnim uvjerenjem svakog od sud.ja. Radi se o široko postavjenom diskrecionom pravu kcje je podložno određenom br.cju ograničerja. Međutim, na princip unus testis nullus testis (jedan svjedok n.je dovo.jan)*³⁰ kcji zaht.jeva potkrep.jivanje svjedočerja jedinog svjedoka

³⁰ V. predmet MKSJ Tužilac protiv Duška Tadića zv. Dule pred Pretresnim vijećem, Mišljenje i presuda od: 7 maja 1997., para. 537

*neke relevantne činjenice drugim svjedokom, više se ne poziva gotovo ni jedan moderni kontinentalni pravni sistem.*³¹

136. Osim toga, Vijeće podsjeća na praksu u predmetu Miodrag Marković, u kome postupajuće apelaciono vijeće zaključuje da je pretresno vijeće „*moglo osuditi optuženog na osnovu izjave oštećene*“, citirajući mišljenje apelacionog vijeća Suda BiH u predmetu Mejakić i dr. da „*dokaz kcji je zakonit, autentičan i vjerodostojan može biti dovoljan da se optuženi osudi, čak i ako je riječ o iskazu samo jednog svjedoka*“.³² U prilog ovakvom zaključku ide i stav MKSR gdje je pretresno vijeće primjenjujući pravilo 96. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a i MKSR-a zaključilo „*da vijeće može temeljiti svjewe zaključke samo na jednom iskazu ukoliko je taj iskaz relevantan i vjerodostojan*“.³³

137. Oštećena svjedokinja „VR-1“ je u svojim iskazima opisala prvo silovanje od strane optuženog, na način da je jednog dana u mjesecu junu 1992. godine, kada se vraćala sa posla, ispred zgrade u kojoj je živjela dočekaio nepoznat čovjek u maskirnoj uniformi, jako neuredan, duže kose i naoružan. Derao se na nju govoreći joj da se udala za Turčina. Svjedokinja je dalje opisala da je natjerao da otključa stan koji se nalazio prizemno, te je ugurao unutra, gdje je zatim počeo udarati po licu i drugim dijelovima tijela, te joj je govorio da mu mora biti sluga i žena, nakon čega je svukao odjeću sa nje, pri čemu se ona odupirala, ali nije bilo nikoga da joj pomogne. Svjedokinja je istakla da je oborio na pod, te nasilno svoj polni organ stavio u njen polni organ i tako je silovao. Opisujući navedeni događaj svjedokinja je izjavila da je „*bilo jako bolno i stidno*“. Svjedokinja je istakla da je tom prilikom optuženi udarao i „*šutirao*“, te da je ona vrištala da je neko odbrani, ali da nikoga nije bilo da joj pomogne.

138. Nakon ovog čina silovanja, svjedokinja je ispričala da je optuženi natjerao da se okupa i obuče, te da mu skuha kafu. Tom prilikom joj se predstavio, rekao je da se zove Vuk Ratković i da je u iz Srbije došao u Višegrad da ubija Muslimane, Turke, te da je bio na ratištu u Hrvatskoj. Nakon što je popio kafu, napustio je stan. Svjedokinja je istakla da je grozno izgledao i da je smrdio. Pri odlasku joj je zaprijetio da mu vrata uvijek moraju biti otvorena, te je poručio svjedokinji „VR-1“ da „*više neće rađati tursku djecu, već samo njeovu srpsku djecu*“.

139. Svjedokinja je također navela da je optuženi Vuk Ratković dolazio u firmu gdje je radila, fabriku Terpentin, da bi sipao gorivo, te joj je na taj način stvarao strah. Ističe da joj niko nije mogao pomoći, jer su ga se bojali jer je bio opasan. Jedne

³¹ Ibidem, para. 536.: „Opći princip koji Pretresno vijeće mora da primjeni na osnovu Pravilnika je princip da se svaki relevantni dokazni materijal probativne vrijednosti može prihvatiti kao dokaz, osim ako potreba da se osigura pravično suđenje uveliko ne preteže nad njegovom probativnom vrijednošću (Potpravila 89(C) i (D)). Jedino se pravilo 96(i) bavi pitanjem potkrepljivanja dokaza, i to samo u slučajevima seksualnih napada za koje, kako stoji u pravilu, nije potrebno potkrepljivanje dokaza. Svrha ovog pravila ispravno je navedena u priručniku An Insider's Guide to the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, autora Morris i Scharf. Tu se objašnjava da navedeno potpravilo iskazu žrtve seksualnog napada daje istu presumpciju pouzdanosti kao i iskazima žrtava drugih zločina, što je common law dugo uskraćivao žrtvama seksualnog napada. Ovo poppravilo, dakle, zasigurno ne opravdava zaključak da se potkrepljivanje dokaza zahtijeva u slučajevima svih drugih zločina osim u slučajevima seksualnih napada. Ispravan zaključak je, zapravo, suprotan.“

³² Marković, drugostepena presuda, para. 72, citirana drugostepena presuda Suda BiH u predmetu Mejakić i dr., para 47

³³ Prvostepena presuda u predmetu Akayesu, para. 134. i 135

prilike je došao u njenu kancelariju i donio vreću sa zlatom, gdje je vidjela i ljudske zube, te je tjerao da izabere šta želi da uzme, što je svjedokinja odbila.

140. U nastavku svjedočenja, oštećena „VR–1“ je opisala i druga dva silovanja koje je prema njoj počinio optuženi Vuk Ratković.

141. U tom smislu, svjedokinja je navela da je optuženi drugi put silovao istog mjeseca (juni 1992. godine), na isti način te da je i tada bila sama u stanu, kao i prvi put.

142. Nakon toga, jedno vrijeme ga nije viđala, možda mjesec ili dva, da bi nakon toga opet počeo da dolazi kod nje u firmu. Jedne prilike kada je dolazio u firmu ispričao joj je da je bio konvoj za Olovo, u kojem su u putu odvojili muškarce od žena, da je on te muškarce svezao žicom, nakon čega su ih ubijali jednog po jedog i bacali u jamu Paklenik. Svjedokinja ga je upitala za svog kolegu Ismeta Kusturu, a optuženi joj je potvrdio da je on bio tu, sa svoja dva sina.

143. Opisujući treće silovanje od strane optuženog, svjedokinja je ispričala da je došao početkom 1993. godine, da je bio u alkoholiziranom stanju, a da su tada sa njom u stanu bile njene maloljetne kćerka i bratična. Opisala je da je djecu maltretirao, da je njenu bratičnu dirao po grudima, djeca su vrištala, te su je pokušala zaštititi, nakon čega ih je zaključao u drugu sobu, a nju je opet silovao.

144. Nakon toga, svjedokinja navodi da je optuženi opet tjerao da mu pravi kafu, a njenu kćerku je tjerao da pušta nacionalističke pjesme. Istakla je da je osjećala stid zbog djece.

145. Svjedokinja je u nastavku svog iskaza pojasnila da optuženog nije prijavila, jer joj je prijetio, ali da se žalila radnom kolegi „VR–3“, kojeg je upoznala u ratu, te je za njega bila vezana poslovno, jer je isti odvezio i dovezio u ... zbog posla, a nekada i kući. Pojasnila je da je kolega „VR-3“ jedne prilike upozorio na Vuka Ratkovića, jer je vidio da je njegovo auto parkirano ispred njene zgrade, pa je upozorio da ga se čuva, jer je opasan, nakon čega mu se svjedokinja požalila, jer je osjetila da ima sažaljenja prema njoj.

146. Pored kolege „VR–3“ svjedokinja je objasnila da se žalila svojim rukovodiocima, te da su oni znali da isti dolazi u firmu i da je maltretira, ali da im nije rekla da je silovana, jer je bilo sramota.

147. Na okolnost svog odlaska iz Višegrada, svjedokinja je pojasnila da je u Višegradu ostala do početka 1994. godine, kada je uspjela da izvadi pasoš, te joj je svjedok „VR–3“ pomogao da ode u Srbiju, te je stavio nju i njenu kćerku u voz za Čehoslovačku, odakle je otišla u ..., gdje je tada bio njen suprug sa njihovim sinom.

148. Svjedokinja je pojasnila da su joj prilikom odlaska pomogli i njeni rukovodioci Sekula Pecikoza, koji je bio generalni direktor i koji joj je dao odobrenje, jer se drugačije nije moglo napustiti grad, a da joj je i njegov zamjenik Stevo Kovačević puno pomogao. Svoju bratičnu je prethodno službenim vozilom firme poslala u Srbiju.

149. Saglasno navodima oštećene svjedokinje „VR–1“, svjedok „VR–3“, koji je svjedočio na glavnom pretresu dana 05.03.2018. godine je potvrdio da mu je „VR–1“ rekla da je Vuk Ratković silovao. Svjedok „VR–3“ je ispričao da je radio u firmi ... kao ..., te da je „VR–1“ poznavao jer je radila kao ... u istoj firmi. Također, poznato mu je da je „VR–1“ u to vrijeme bila u mješovitom braku, poznavao je njenog supruga i bilo mu je poznato da su imali dvoje djece, kćerku i sina.

150. Na okolnost njihovog poznanstva „VR–3“ je ispričao da je on kao vozač vozio autobus, koji je prevozio radnike iz grada na posao, te da se svjedokinja „VR–1“ vozila tim autobusom, a obzirom da je svjedokinja „VR–1“ radila kao blagajnik, vozio je u banku da preda pazar, te su znali su popiti kafu u firmi ili kod nje kući kada bi svratio sa kolegama.

151. Opisujući način na koji mu se „VR–1“ povjerila, svjedok „VR–3“ je istakao da je primjetio da je „VR–1“ bila rasijana, nervozna i uplakana, kada mu je rekla da je maltretirana od strane Vuka, za kojeg je kasnije saznao da se preziva Ratković, te da je isti maltretirao i seksualno napastvovao.

152. Svjedok je naveo da je Vuka Ratkovića poznavao od rata, jer ga je viđao u firmi gdje je dolazio, ali i po kafanama i ulicama u Višegradu, te ga opisao, kao mlađeg čovjeka, u četrdesetim godinama, krupan, visok, sa dugom crnom kosom, u vojničkoj uniformi. Svjedok „VR–3“ je optuženog Vuka Ratkovića prepoznao u sudnici.

153. Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane optuženog, svjedok je potvrdio da mu je bilo poznato da je Vuk Ratković dolazio kod oštećene u kancelariju, jer mu je „VR–1“ to ispričala, ali i da ga je on viđao kada dođe u firmu

154. Pored toga, svjedok „VR–3“ je potvrdio navode oštećene „VR–1“ o njenom odlasku iz Višegrada, i to da joj je pomogao da napusti Višegrad, tako što je nju i njenu kćerku smjestio u kamion kada je vozio robu za Beograd, te ih smjestio u voz za Mađarsku.

155. Navode oštećene o silovanju od stranke Vuka Ratkovića, potvrdio je i svjedok „VR–2“, suprug oštećene, koji je u svom iskazu na glavnom pretresu naveo da mu je svjedokinja ispričala da je silovao Vuk Ratković nakon nekog vremena po njenom dolasku u

156. Svjedok „VR–2“ je u svom iskazu pojasnio da je Višegrad napustio u maju mjesecu 1992. godine, sa sinom i to na način da je dobio putni nalog iz firme ..., u kojoj je radio najprije kao ..., a kasnije na Jedno vrijeme je bio u Obrenovcu u Srbiji, kod porodice svoje supruge, da bi kasnije otišao u

157. U nastavku svog iskaza, svjedok je pojasnio da se porodica spojila kada su njegova supruga „VR–1“ i kćerka došle u Tada je primjetio da njegova supruga nije dobro, da ima problema, da ne može da spava, te da ide kod ljekara.

158. Nakon toga supruga mu je ispričala šta joj se dogodilo. Ističe da on nije insistirao, već da mu je ona sama ispričala, jer kako kaže „*nije više mogla izdržati*“. Svjedok je ispričao da mu je supruga rekla da je Vuk Ratković silovao i tukao, da su tu bila prisutne njihova kćerka i njena bratična, a da je bratičnu silovao Oliver Krsmanović. Svjedok ističe da mu supruga o navedenom nije ispričala odmah po dolasku u ..., već nakon nekog vremena, a da je to moglo biti 1995. godine, te da nije ulazio u detalje te priče.

159. Da se svjedokinja „VR–1“ žalila o maltretiranju od strane Vuka Ratkovića, potvrdio je i svjedok Sekula Pecikoza, u to vrijeme generalni direktor firme ..., koji je svjedočio na glavnom pretresu dana 02.04.2018. godine, u kojem je naveo da mu se „VR–1“ žalila da je Vuk Ratković maltretira i da joj pravi probleme, te mu ga je pokazala, na što je svjedok upozorio optuženog da je više ne maltretira, a naročito ne u krugu Svjedok je potvrdio da mu je svjedokinja „VR–1“ u maju ili junu 1992. godine rekla da je Vuk Ratković dolazio u njen stan.

160. Pored toga, svjedok je naveo da je „VR–1“ nakon toga pomogao na način da su i njoj i drugim ženama iz firme obezbijedili prevoz sa službenim autima firme.

161. Svjedok Pecikoza je izjavio da se sjeća da mu je „VR–1“ tražila da joj izda putni nalog kako bi mogla napustiti Višegrad, te da joj je isti izdao kao putni nalog za odlazak u Moku Goru u Srbiji, gdje su imali svoju poslovnicu.

162. Dovodeći u vezu iskaze navedenih svjedoka, Vijeće je utvrdilo da je oštećena svjedokinja „VR–1“ o kritičnom događaju, neposredno nakon istog, ispričala svjedoku „VR–3“, sa kojim je u to vrijeme stalno kontaktirala, s obzirom da je isti radio kao vozač. Navedeno je potvrdio svjedok Sekula Pecikoza, koji je potvrdio navode svjedokinje „VR–1“ vezano za prevoz koji je ista koristila, a koji joj je kao i drugim ženama omogućen od strane firme radi njihove zaštite, s obzirom na ratno stanje. Iako svjedok Sekula Pecikoza u svom iskazu navodi da misli da je vozač u tom periodu bio Hrustić Edin, isti u nastavku svjedočkog iskaza ističe da mu je poznato da je on u međuvremenu otišao, te navodi da je „*možda bilo i drugih vozača*“. U tom smislu, za Vijeće nije sporno da je ulogu vozača „VR–1“ u tom periodu, a po nalogu generalnog direktora, imao „VR–3“, jer su to svojim saglasnim iskazima potvrdili „VR–1“ i „VR–3“, kao i drugi svjedoci.

163. Iskaz svjedoka „VR–3“ Vijeće nalazi posebno potkrepljujućim u kontekstu odlučnih činjenica opisanih u iskazu oštećene, što je Vijeće dodatno opredijelilo da istom pokloni vjeru, s obzirom da iz istog proizilazi da se „VR–1“ njemu povjerila u ratu, neposredno nakon događaja. Pri tome, kako svjedok „VR–3“ ističe, oštećena „VR–1“ mu je rekla za ime osobe koja je silovala, Vuk, a kasnije je saznao da se preziva Ratković.

164. Na navedene okolnosti, svjedok „VR–3“ je izjavio da Vuka Ratkovića poznaje od rata, te iz tog vremena ga opisuje kao mlađeg čovjeka u 40–im godinama, krupan, visokog, duge crne kose, obučen u vojničku uniformu. Istakao je da ga je viđao da dolazi u Terpentinu, a mimo toga ga je viđao i na ulici i u kafanama u Višegradu. Također, svjedok „VR–3“ je optuženog prepoznao u sudnici.

165. Iskaze svjedoka „VR–1“ i „VR–3“ potvrdio je i svjedok „VR–2“, suprug oštećene. Na okolnost silovanja oštećene „VR–2“ je istakao da mu je supruga o navedenom ispričala negdje oko 1995. godine, nedugo nakon što se porodica spojila u Njemačkoj. Svjedokinja „VR–1“ je u svom iskazu navela da je Višegrad napustila 1994. godine, kada je otišla za Njemačku. Vijeće cijeni da se svjedokinja „VR–1“ i suprugu povjerila u relativno kraćem vremenskom periodu neposredno nakon događaja, imajući u vidu da sa suprugom od jeseni 1992. godine nije ostvarila kontakt, nakon njegovog odlaska za U tom smislu, svjedok je potvrdio da mu je supruga „*nakon što više nije mogla izdržati*“ ispričala za silovanje koje je doživjela od strane Vuka Ratkovića, i to pred njihovom kćerkom od 10 godina. Svjedok u svom iskazu na pitanje tužioca kako je oštećena u to vrijeme izgleda navodi „*kako će izgledati da dođeš pred curicom od 9/10 godina i siluješ je, tučeš je, siluješ ženu, kako će izgledati ...*“, te je istakao da je sa njima u to vrijeme boravila i bratična, koja je koju je silovao Oliver Krsmanović.

166. Svjedok je u svom iskazu istakao da nije ulazio u detalje, jer mu je bilo teško u to ulaziti, što je Vijeće našlo logičnim, s obzirom da se radi o njegovoj supruzi, te imajući u vidu posljedice koje je svjedok opisao u odnosu na njihov brak, te zdravstveno stanje, kako supruge „VR–1“, tako i njihove kćerke, a koje posljedice su se odrazile i na njega, kao supruga i oca. U tom smislu svjedok je istakao da njegova

kćerka i supruga idu kod psihijatra, te da iako su zvanično u braku, više ne žive zajedno.

167. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je utvrdilo da su iskazi svjedoka „VR – 3“ i „VR–2“ u potpunosti potkrijepili iskaz oštećene „VR–1“ koja je detaljno, iskreno i uvjerljivo opisala silovanja od strane optuženog Vuka Ratkovića, zbog čega je Vijeće u potpunosti poklonilo vjeru ovim svjedocima.

168. Pored toga, iako o događajima iz optužnice nema relevantna saznanja, Vijeće je posebno cijenilo i iskaz svjedoka Sekule Pecikoze. Naime, oštećena je u svom iskazu navela da se pored svjedoka „VR–3“, žalila i svojim rukovodicima, ali da njima nije rekla da je silovana jer je bilo sramota, međutim rekla im je da je Vuk Ratković maltretira, a naročito u kontekstu toga da je isti uznemiravao na poslu u radno vrijeme. Svjedok je u potpunosti potvrdio ovaj navod oštećene, da mu se ista žalila na Vuka Ratkovića, te mu je istog pokazala u krugu ..., što je svjedok i shvatio da ista traži od njega kao generalnog direktora da je zaštiti od uznemiravanja i maltretiranja na poslu, da ističe da je on „*gospodinu predložio da to više ne radi, pogotovo ne u krugu ...*“, a te je potvrdio da mu je svjedokinja govorila i da joj je dolazio kući po noći, ali da ni ona nije ulazila u detalje, niti je on pitao. Svjedok Pecikoza je također prepoznao u sudnici optuženog. Iako svjedok nema relevantna saznanja u odnosu na silovanje oštećene, Vijeće je iskazu ovog svjedoka poklonilo vjeru u smislu da je isti potkrijepio iskaz svjedokinje u pogledu toga da se ista rukovodiocima žalila na maltretiranja od strane Vuka Ratkovića, u kontekstu da je isti uznemiravao i na poslu, u radno vrijeme, ali da je bilo sramota reći da je silovao. Također, svjedok Sekula Pecikoza je potvrdio da je nakon toga svjedokinji pokušao pomoći na način da je i njoj i drugim ženaama obezbijedio prevoz do i sa posla, na način da su angažovani vozači sa službenim autima firme.

169. Vijeće je analiziralo i iskaze ostalih svjedoka optužbe i odbrane, pa je u tom smislu utvrdilo da je svjedokinja Biljana Božić u svom iskazu također potvrdila da joj je oštećena rekla da je imala „nekih“ maltretiranja, te da joj je ona rekla da joj je dolazio i Vuk Ratković, te je maltretirao, međutim Vijeće je utvrdilo da ista nema saznanja o silovanju oštećene. Svjedokinja Biljana Božić je u toku postupka svjedočila i kao svjedok optužbe, i kao svjedok odbrane, pa će njen iskaz biti analiziran u daljem obrazloženju u okviru naslova - **Provedeni dokazi i teze odbrane.**

170. Također, ni svjedok optužbe Radovan Lipovac nije u svom iskazu naveo bilo kakva saznanja o silovanju oštećene. Međutim, isti je potvrdio da poznaje Vuka Ratkovića, te je ga je jedne prilike vidio u krugu ..., jer je sipao gorivo kojom prilikom je bio uniformisan. Svjedok je naveo da je poznavao „VR–1“, da mu je bilo poznato gdje je stanovala, te da je jedne prilike sa ostalim kolegama popio kafu kod nje.

171. Dakle, iskazi svjedoka Biljane Božić, koja je potvrdila da joj se oštećena žalila na optuženog da je maltretira i Radovana Lipovca koji je potvrdio da je optuženi dolazio u firmu ... su potkrepljujući iskazu oštećene i naprijed navedenih svjedoka.

172. Iskaz svjedoka Steve Kovačevića Vijeće nije našlo relevantnim za utvrđenje činjenica iz optužnice, jer je isti posvjedočio da je kao zamjenik generalnog direktora novčano pomogao oštećenu „VR–1“ kada je ista odlučila da napusti Višegrad i ode za

173. Opisujući posljedice koje su nastupile po nju nakon svega što je preživjela, svjedokinja „VR–1“ je opisala da sada živi u inostranstvu, gdje ide na terapije, jer je

..., te je Pored toga, navela je da nije više sposobna da radi puno radno vrijeme, nego dva sata dnevno, te da je ostvarila pravo na Pored toga, zdravstveno stanje njene kćerke je lako loše, obzirom da je oboljela od, te je imala ...

174. Na okolnosti uticaja prisilnog seksualnog odnosa na ličnost oštećene, kao i na njenu seksualnost i opštu funkcionalnost, Tužilaštvo je izvelo i dokaz vještačenjem od strane sudskog vještaka neuropsihijatra, subspecijaliste forenzičke psihijatrije, prof. dr Omera Ćemalovića, koji je imao zadatak da izvrši psihijatrijski pregled i vještačenje oštećene svjedokinje „VR-1“, o čemu je sačinio nalaz i mišljenje ³⁴ koji je prezentovao na glavnom pretresu.

175. U pismenom nalazu i mišljenju vještaka, je prije svega naznačeno da je isti sačinjen po naredbi tužioca Tužilaštva BiH od 15.12.2016. godine na okolnost trenutnog psihičkog stanja „VR-1“, te umanjena njene opšte životne sposobnosti nakon kritičnog događaja, te da li je ista sposobna da pristupi i svjedoči na glavnom pretresu u krivičnom postupku pred Sudom BiH.

176. Vještak je izjavio da psihijatrijski pregled obavljen u Javnoj ustanovi Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo, a pored toga ja analizirao medicinsku dokumentaciju koja mu je bila na raspolaganju, a koja je pobrojana u nalazu i mišljenju. Vještak je izveo zaključak da su kod „VR-1“ prisutni ... Oštećena „VR-1“ nije na adekvatan način prebrodila izuzetno tešku i složenu, dugotrajnu traumu koju je doživjela u toku rata, te su kod iste prisutni ... Kod oštećene je došlo do ...

177. Zbog svega navedenog, oštećena je pod stalnim psihijatrijskim tretmanom, te je umanjene opšte životne sposobnosti ... Također, vještak je zaključio da je svjedokinja sposobna za učestvuje u sudskom postupku, uz odgovarajuću psihološku pripremu, te primjenjene mjere zaštite identiteta.

178. Odbrana optuženog je osporavala Nalaz i mišljenje vještaka dr Ćemalovića, ukazujući na protek vremena, te bolest kćerke oštećene, kao i mogućnost da je oštećena imala drugih traumatskih događaja, te da ... Vještak je pojasnio da ne postoji vremenski okvir za vještačenje, te da nije istina da Vještak je istakao da ... Pored toga, vještak je istakao da „VR-1“ tokom razgovora nije spomenula ništa drugo što joj se dešavalo od tog događaja do sada, već je isključivo isticala svoju ..., te da će tako ostati „do groba“, što je karakteristično ...

179. Vijeće je prihvatilo nalaz i mišljenje vještaka, cijeneći ga objektivnim i pouzdanim, te zasnovanim na pravilima struke i nauke, imajući u vidu da se radi o dugogodišnjem sudskom vještaku, a pri čemu se isti nalazi i zaključci temelje na prezentiranoj medicinskoj dokumentaciji oštećene, kao i rezultatima izvršenog pregleda i razgovora sa oštećenom. Vijeće je zaključilo da je kod oštećene, usljed učinjenja ovog krivičnog djela, došlo ... nakon katastrofalnih doživljaja, da boluje od

180. Dakle, ocjenom iskaza svjedokinje „VR-1“, kao i ostalih svjedoka, te cijeneći navedene iskaze u vezi sa nalazom i mišljenjem vještaka, koji su u svim bitnim elementima podudarni, Vijeće se van svake razumne sumnje uvjerilo da je optuženi nad oštećenom svjedokinjom „VR-1“ u tri navrata, na način kako je to opisano u izreci

³⁴ T – 4 – Sudsko – psihijatrijski izvještaj, prim dr Omer Ćemalović, od dana 20.12.2016. godine, sa prilogom medicinska dokumentacija – Ambulantni pregled, broj 1938/16 od 05.04.2016. godine i Specijalistički izvještaj dr. med. V. Prašćević od dana 23.03.2016. godine

presude, počinio silovanje, te ga oglasilo krivim zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

C. Identifikacija optuženog kao izvršioca djela silovanja

181. Da je upravo optuženi osoba koja je izvršila silovanje nad oštećenom, proizilazi prije svega iz iskaza same oštećene, koji nije doveden u pitanje drugim provedenim dokazima, naprotiv isti je potkrijepljen ostalim provedenim dokazima, odnosno nije im kontradiktoran.

182. Oštećena je u svom iskazima decidno navela da joj se njoj nepoznat čovjek, kojeg je opisala, nakon čina prvog silovanja, predstavio i rekao da se zove Vuk Ratković, da je iz Srbije, te da je u Višegrad došao da ubija Muslimane Turke, nakon čega joj je prijetio, o čemu je već bilo riječi.

183. Oštećena svjedokinja „VR-1“ je dana 01.04.2016. godine izvršila prepoznavanje lica na osnovu fotografija, o čemu je od strane Tužilaštva BiH sačinjen zapisnik³⁵. Svjedokinja „VR-1“ je te prilike prvo opisala optuženog Vuka Ratkovića, a nakon toga se opredijelila da je, od pokazanih šest fotografija, osoba na fotografiji iz fotoalbuma pod rednim brojem 4 osoba koja ju je silovala, Vuk Ratković.

184. Isti fotoalbum prezentovan je svjedokinji i na glavnom pretresu dana 26.03.2018. godine, kada se svjedokinja na blanko albumu opet opredijelila da je osoba pod rednim brojem 4 Vuk Ratković, te ga je potom identifikovala i u sudnici.

185. Da identitet optuženog nije sporan, proizilazi i iz iskaza drugih svjedoka optužbe. Tako je svjedok „VR-3“ izjavio da mu se „VR-1“ žalila da je osoba pod imenom Vuk silovala i maltretirala, a da je kasnije saznao da se radi o Vuku Ratkoviću, te da je istog viđao u krugu ..., kao i na ulicama i kafanama i Višegradu. Svjedok je također prepoznao optuženog u sudnici.

186. Na navedene okolnosti posvjedočio je i svjedok Sekula Pecikozza koji je u svom svjedočkom iskazu naveo da mu se „VR-1“ žalila da je maltretira i uznemirava Vuk Ratković, te mu ga je tom prilikom pokazala u krugu ..., pa mu je on prišao i predložio mu da prestane uznemiravati „VR-1“, a isti ga je prepoznao u sudnici.

187. Odbrana je u toku postupka pokušala da ospori iskaze svjedoka optužbe kada je u pitanju identitet optuženog, na način da je došlo do zamjene identiteta optuženog Vuka Ratkovića sa licem Mitar Knežević zv. Četnik, međutim za Vijeće je identitet optuženog, kao osobe koja je silovala oštećenu „VR-1“, nesporan.

188. Naime, odbrana je u završnim riječima ukazivala da je u pogledu počinioca djela došlo do zamjene identiteta, te da je Mitar zv. Četnik osoba koja odgovara opisu koji je dala „VR-1“, te da je isti bio poznat jer je djelovao zastrašujuće po sve ljude u Višegradu, jer je izgledom podsjećao na četnike iz partizanskih filmova, sa dužom kosom, bradom, naoružan, te da je upadao u stanove žena koje su živjele same. U

³⁵T – 1 – Zapisnik o prepoznavanju osoba na osnovu člana 85. Stav 4. ZKP – a BiH, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTA RZ 0011699 16 od 01.04.2016. godine, sa prilogom fotoalbum broj T20 0 KTA RZ 0011699 16 od 28.03.2016. godine potpisan 01 .04.2016. godine i fotoalbum broj T20 0 KTA RZ 0011699 16 od 28.03.2016. godine potpisan na glavnom pretresu održanom dana 26.03.2018. godine;;

tom smislu, odbrana se pozvala na iskaz svjedoka Sarapa Vukice, koja je posvjedočila da joj se „VR–1“ žalila da joj je u stan dolazio Mitar zv. Četnik, te na iskaz svjedoka Sekule Pecikoze koji je u svom iskazu naveo da je Vuk Ratković imao problema sa okom, zbog čega odbrana ukazuje da je Vuk Ratković optužen umjesto Mitra Kneževića, s obzirom da je ovaj umro prirodnom smrću, te da ga nije moguće procesuirati.

189. Odbrana se u ovom kontekstu pozivala na iskaz svjedokinje Slavice Mitrić koja je opisala Mitra Kneževića zv. Četnik, kojeg je vidjela u krugu ..., te ga opisuje kao „čovjeka kojeg sam viđala u partizanskim filmovima, sa kosom i bradom i nadžidžan u vojnoj uniformi, ali nije bio uredan, ono kao vojnik“.

190. Također, odbrana je i svjedokinju Biljanu Božić upitala za Mitra zv. Četnik, na što je svjedokinja istakla da ga se bojala, jer je strašno izgledao, sa dugom kosom, neobrijan, neokupan, sa šubarom, te da joj je postao poznat od vremena kad su se pojavile paravojne formacije i da joj se znao pojavljivati na vratima na način da „uđe kao kaubcj, kaže daj kuhaj kafu, nije me maltretirao, sjedne nešto priča bezveze, pokupi se i ode“. U daljem ispitivanju svjedokinja se nije mogla odrediti da li se radi o Mitru Vasiljeviću ili Mitru Kneževiću, ali je navela da ga je viđala u krugu ...

191. Odbrana je na navedene okolnosti uložila označene dijelove presude Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine, predmet IT – 98 – 32 – T od 29. novembra 2002. godine, iz kojeg je odbrana zaključila da je svjedokinja i u predmetu pred Međunardnim sudom napravila permutaciju ličnosti Mitra Kneževića i Mitra Vasiljevića, zbog čega joj vijeće tog suda nije poklonilo vjeru.

192. Odbrana je u tom smislu isticala da se bilo ko mogao predstaviti kao Vuk Ratković, pa tako i Mitar Knežević zv. Četnik, jer ga svjedokinja nije od ranije poznavala.

193. Međutim, Vijeće je poklonilo vjeru iskazu svjedokinje „VR–1“ u cjelosti, dakle i u pogledu identiteta optuženog kao počinioca djela, a u kojem je ista opisala najprije nepoznatog čovjeka koji je dočekao pred zgradom stana u kojoj je živjela, te je silovao, nakon čega joj se predstavio. Svjedokinja istog u istrazi i na glavnom pretresu opisuje te prepoznaje sa fotografije koje datiraju iz vremena za koje se optuženi tereti, a u konačnici svjedokinja je optuženog prepoznala i u sudnici na glavnom pretresu.

194. Nadalje, optuženog u sudnici prepoznaju i svjedoci „VR–3“ i Sekula Pecikoza, kojima se oštećena „VR–1“ žalila da je Vuk Ratković silovao, odnosno maltretirao, pa se tako svjedok „VR–3“ decidno odredio da mu se svjedokinja žalila da je Vuk silovao i maltretirao, te da je on kasnije saznao da se radi o Vuku Ratkoviću kojeg je poznao od rata, te ga viđao u krugu Terpentina, i na drugim mjestima u Višegradu. Svjedok „VR–3“ je također dao opis optuženog, kada je naveo da se radi o mlađem muškarcu, možda oko 40 godina, krupan, visok, crne kose, obučen u vojničku uniformu.

195. Svjedok Sekula Pecikoza, na čiji iskaz se odbrana pozivala kako bi dokazala da je došlo do zamjene identiteta između Vuka Ratkovića i Mitra Kneževića zv. Četnik, se decidno izjasnio da mu se „VR–1“ žalila da je Vuk Ratković uznemirava i maltretira, te mu ga pokazala u krugu Terpentina, nakon čega ga je on upozorio da to više ne radi, da bi na glavnom pretresu pokazao na optuženog, te se decidno odredio

da je to osoba kojeg mu je „VR-1“ pokazala da je maltretira i kojeg je on upozorio da to više ne čini.

196. Zbog svega navedenog, Vijeće je tezu odbrane da je došlo do zamjene identiteta optuženog sa Mitrom zv. Četnikom našlo neosnovanim i paušalim, isključivo usmjerenim na izbjegavanje krivične odgovornosti i oslobađanje optuženog od optužbi.

197. U prilog navedenom, Vijeće ističe da je sama „VR-1“ u svom iskazu, u dijelu u kojem je opisivala ratno stanje u Višegradu u kritičnom periodu navela da su joj jedne prilike Zoran Ikončić, Mitar Knežević i Jovo Lipovac upali u stan, te su je maltretirali, te je i sama svjedokinja za Mitra Kneževića rekla kako je imao jedno oko „falično“, što znači da je svjedokinji „VR-1“ bio poznat identitet Mitra Kneževića, da ga je poznavala da te kod nje nije moglo doći do zamjene identiteta u pogledu osobe koja je silovala. Svjedokinja je u svom iskazu čak navela da joj je Mitar te prilike poštediti život, jer im je rekao da je puste. Također je potvrdila da joj je poznato da je Mitar Knežević kasnije umro prirodnom smrću.

198. U odnosu na pozivanje odbrane na iskaze svjedokinja Vukice Sarape i Biljane Božić, Vijeće ističe da iskaz svjedokinje Vukice Sarape u kojem ista navodi da joj se „VR-1“ žalila da joj je Mitar zv. Četnik uznemirava i maltretira i da joj je dolazio na vrata, upravo potkrepljuje navode „VR-1“, međutim navedeni događaj nije predmet ovog postupka, zbog čega za Vijeće isti u pogledu predmetne inkriminacije nisu relevantni. U odnosu na iskaz svjedokinje Biljane Božić u dijelu kojem ista opisuje Mitra zv. Četnika, Vijeće ističe da je ista opis Mitra Četnika dala na upit odbrane „da li Vam nešto govori ime Mitar Četnik?“, pri čemu da svjedokinja ni na koji način ne dovodi u vezu sa „VR-1“.

199. U odnosu na materijalni dokaz presude Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine, predmet IT-98-32-T od 29. novembra 2002. godine, Vijeće ističe da postupak koji se vodio pred MKSJ, ni na koji način nije povezan sa događajem za koji je optuženi Vuk Ratković optužen, te da činjenica da joj vijeće tog suda nije poklonilo vjeru, jer je našlo da je ista izvršila permutaciju ličnosti počinioca djela nije relevantno za suđenje u ovom krivičnom postupku, niti se može prihvatiti argumentacija odbrane da je po istom obrascu svjedokinja i u ovom predmetu pogrešno identifikovala izvršioca djela, naročito uzimajući u obzir da djelo za koje se optuženi tereti počinjeno prema njoj kao žrtvi, te da ista po ocjeni ovog Vijeća nije pokazala sumnju u identitet osobe koja je silovala.

200. Također, odbrana je u spis uložila fotografiju, na kojoj se po tvrdnji odbrane nalazi Vuk Ratković iz navedenog perioda, jer je isti u uniformi, dok je 1993. godine ranjen, a na kojoj se vidi da je isti uredan i da nema dugu kosu. Za Vijeće navedena fotografija nije relevantna, obzirom da se iz iste ne može utvrditi u kojem je vremenskom periodu sačinjena, te da li se na istoj nalazi optuženi, obzirom da ista nije prezentovana svjedocima, koji bi potvrdili da li se na istoj nalazi optuženi, niti se na osnovu te fotografije može utvrditi da li je optuženi tako izgledao u inkriminisanom periodu.

201. Prema tome iskaz oštećenje, svjedokinja „VR-1“ Vijeće je ocijenilo iskrenim, pouzdanim, uvjerljivim i konzistentnim, a pored toga je potkrijepljen brojnim dokazima, kako je to već navedeno.

202. Zbog svega navedenog Vijeće se van svake razumne sumnje uvjerilo da je optuženi izvršio silovanja oštećene svjedokinje „VR-1“, a u kojim radnjama je postupao sa direktnim umišljajem, jer je potpuno svjestan izvjesnosti nastupanja zabranjene posljedice koju je i htio.

D. Provedeni dokazi i teze odbrane

203. Odbrana optuženog Vuka Ratkovića je saslušanjem svjedoka i ulaganjem materijalne dokumentacije nastojala osporiti kredibilitet oštećene „VR-1“, odnosno ukazati da je oštećena optužila pogrešnog čovjeka za inkriminaciju.

204. Vijeće nalazi da svjedoci odbrane, kao i materijalni dokazi koje je odbrana uložila u spis nisu mogli da ishode drugačiju odluku Suda.

205. Vijeće će se u nastavku obrazloženja kratko osvrnuti na iskaze svjedoka odbrane, te izvedene materijalne dokaze, kao i teze odbrane u toku dokaznog postupka Tužilaštva BiH.

206. Kao svjedokinja odbrane na glavnom pretresu saslušana je svjedokinja Vukica Sarapa. U svom iskazu svjedokinja je navela da poznaje „VR-1“ od rata, kada su se upoznale u Višegradu, jer su živjele u istoj zgradi, dok optuženog poznaje unazad 4-5 godina, s obzirom da je zaposlena u PS Višegrad, gdje se optuženi javlja po rješenjima Suda BiH.

207. Svjedokinja u svom svjedočkom iskazu nije navela ni jednu relevantnu činjenicu vezano za krivično djelo koje se optuženom stavlja na teret. Naime, svjedokinja je svjedočila da je „VR-1“ radila u Terpentinu sa njenom snahom Mirom Marković, te da su živjele u istoj zgradi, zbog čega su se družile i posjećivale. Svjedokinja je istakla da je kod „VR-1“ skoro svako večer zaticala „VR-3“. Na upit braniteljice, svjedokinja je rekla da joj se „VR-1“ žalila na Mitra zv. Četnik, tačnije da je isti uznemiravao i da joj je dolazio na vrata.

208. Svjedokinja Vukica Sarapa je navela da je „VR-1“ bila *“vesela, prava dama, uvijek dojerana, isfrizirana, auto je odvuče i dovuče sa posla”*.

209. Svjedokinji je poznato da je „VR-1“ imala kćerku, koja se družila sa njenom djecom, a da je kasnije sa njima bila i kćerka od ujaka iz Srbije. Na upit braniteljice, svjedokinja je pomenula da je Đuka Marković, koju je „VR-1“ pomenula u svom svjedočenju njena majka, ali da je ista bila bolesna, nije mogla sama da boravi i morao je neko da je čuva.

210. Svjedokinja je potvrdila da je „VR-1“ otišla 1994. godine, kada je „VR-3“ došao po nju ispred zgrade, nakon čega je otišla sa njim.

211. Na poseban upit braniteljice, svjedokinja se kategorično odredila da „VR-1“ nikada nije spominjala Vuka Ratkovića.

212. Vijeće iskaz svjedokinje Vukice Sarape nije našlo relevantnim za ovaj krivični predmet, obzirom da je ista i sama potvrdila da joj „VR-1“ nikada nije spomenula Vuka Ratkovića, tako da svjedokinja nema relevantnih saznanja. Odbrana je iskaz svjedokinje Vukice Sarape tumačila u prilog svoje tvrdnje da je oštećena permutovala ličnost osobe koja je silovala, a što je Vijeće našlo neosnovanim, a što je obrazloženo u okviru naslova - **Identifikacija optuženog kao izvršioca djela silovanja.**

213. Svjedoci Radomir Đurić i Slobodan Šubara su svjedočili na okolnosti poznanstva sa optuženim Vukom Ratkovićem. Tako je svjedok Radomir Đurić pred Sudom svjedočio da je sa optuženim bio zajedno u jedinici, te da su skupa boravili u hotelu u Višegradu, dok je svjedok Slobodan Šubara optuženog poznavao jer je stanovao blizu istog, kada je došao u Višegrad u martu 1993. godine. Oba svjedoka su saglasna da je optuženi živio sa izvjesnom Verom.

214. Svjedok Đurić je potvrdio da je poznavao "VR-1", jer je njegov brat radio u ..., a naveo je da su ... išli po gorivo za vojne potrebe po nalogu starješine. I svjedok Šubara je naveo da je poznavao "VR-1", jer odlazio u ... da sipa gorivo i po cigarete, te se tamo povremeno hranio. Istakao je da je odlazio kod Mire Marković, pa je tako upoznao i "VR-1". Svjedok je "VR-1" opisao kao veselu osobu, koja je puštala muziku. Na pitanja Vijeća svjedok se odredio da je često odlazio u ... kada je bio u gradu, možda dva do tri puta sedmično, ali da ga nije bilo i po mjesec dana kada ode na liniju.

215. Iskazi svjedoka Radomira Đurića i Slobodana Šubare Vijeće nije našlo relevantnim u odnosu na inkriminaciju silovanja oštećene "VR-1", iz razloga što isti o navedenom nemaju nikakva saznanja, dok je teza odbrane u ovom slučaju bila da je isti živio sa izvjesnom Verom, zbog čega nije imao motiv da siluje "VR-1", koju tezu Vijeće nije prihvatilo. Pored toga, Vijeće primjećuje da svjedok Šubara u Višegrad stiže u martu 1993. godine, dakle u periodu nakon događaja koje su obuhvaćene optužnicom, kada upoznaje Vuka Ratkovića. Vijeće ističe da su svjedoci Đurić i Šubara saborci optuženog, sa kojima je optuženi i danas u prijateljskim odnosima, te Vijeće njihova svjedočenja cijeni kao bezuspješni pokušaj pomoći optuženom koji je upravljen na oslobađanje od optužbe.

216. Svjedokinje Ljubica Krsmanović, Slavica Mitrić, Mileva Miletić i Biljana Božić su u inkrimisanom periodu bile radne kolegice oštećene "VR-1" u

217. Svjedokinja Ljubica Krsmanović je ispričala da je "VR-1" *"uvijek bila vesela, uvijek sa osmjehom na licu"*, te da je čula da je izlazila i da se provodila. U odnosu na poznanstvo sa "VR-1" je navela da joj je ista dolazila u Užice, u posjetu, kada joj je dijete operisano, te da je te prilike došla zajedno sa "VR-3". Pored toga, svjedokinja je ispričala i kako je jedne prilike u firmi pozvao direktor, te joj sapštio da je umro otac od "VR-1", kada je odredio nju i kolegicu Kosu Rakočević da sa šoferom odu na sahranu ispred sindikata, međutim, ispostavilo da se otac "VR-1" nije preminuo, što im je "VR-1" kasnije objasnila da je njen suprug poslao telegram da treba da dođe, jer je njena porodica mislila da je on ubio. Svjedokinja je istakla da se sa "VR-1" družila u firmi u smislu da su ujutro pili kafu zajedno sa ostalim kolegama, dok se poslije posla nisu družile.

218. Svjedokinja Slavica Mitrić je u svom iskazu navela da je "VR-1" poznavala kao *"baš izrazito veselu osobu"*, zbog čega je smatrala da ista nije imala nikakvih problema. U odnosu na poznanstvo sa istom, svjedokinja se odredila da se nisu družile privatno, samo joj je jedne prilike odnijela supu u stan, jer je čula da je bila bolesna, kada se nije dugo zadržala, jer je "VR-1" bila gripozna, te da je tada bila sama u stanu.

219. Svjedokinja Mileva Miletić je također istakla da je "VR-1" bila vesela osoba. Ističe da se nisu često vidale ni na poslu, a ni privatno. Svjedokinja je ispričala da joj je njena prija Kosa Rakočević govorila za situaciju kada je išla na sahranu oca "VR-1", međutim njen otac tada nije umro, već je suprug "VR-1" istoj telegramom

javio da joj je otac umro, kako bi ista došla jer su njeni mislili da je on ubio, pa da bi se uvjerali da je živa.

220. Svjedokinja Biljana Božić je na glavnom pretresu svjedočila u svojstvu svjedoka optužbe, kao i odbrane. U svom iskazu ista je kao svjedok optužbe navela da je bila radna kolegica "VR-1" u Terpentinu, te je navela da je ista bila vesela, voljela da se smije, te da "*nisu bile teške teme*" prilikom razgovora. Istakla je da nisu pričali o svojim privatnim stvarima, ali da se "VR-1" jednom žalila da je imala nekih maltretiranja, što svjedokinja Božić nije na njoj primjetila. Tužilac je svjedokinji prezentovao iskaz koji je svjedokinja dala u istrazi³⁶, kada je ista navela da joj je "VR-1" rekla da je uznemiravao Vuk, što je svjedokinja potvrdila ističući da je navedeno čula od "VR-1", a da o navedenom nema drugih saznanja. Također svjedokinja je istakla da su se njih dvije jedno vrijeme družile, a da su kasnije prestale, jer se "VR-1" počela družiti sa Mirom Marković, odnosno da im je zabranjeno druženje u firmi jer je "VR-1" "*odvrtala muziku do kraja i smijala se naglas*", zbog čega je imala i primjedbe da "*omladine gine, kako je nje stid*".

221. U iskazu koji je svjedokinja dala na glavnom pretresu u svojstvu svjedoka odbrane optuženog, ista je opširnije opisala njihovo druženje, u smislu da su se u početku družile intenzivnije, što je kasnije prestalo jer je "VR-1" našla drugo društvo, te da je jedno vrijeme dolazila i kod nje kući sa "VR-3". Vezano za njeno kretanje svjedokinja je ispričala da se "VR-1" kretala, da je išla preko granice, da je redovno išla u ispostavu firme u Mokroj Gori, da je redovno išla kod svojih u Obrenovac.

222. Svjedokinja je ispričala da je "VR-3" bila u emotivnoj vezi sa "VR-3", ističući da je supruga od "VR-3" njena rodica, tako da joj "VR-3" dođe kao zet. Istakla je da se nisu nedolično ponašali u javnosti, ali da je "VR-1" stalno bila sa njim. U pogledu svojih navoda iz istrage u kojima je navela da su "VR-3" i Radovan Lipovac išli kod "VR-1" da bi joj pružili zaštitu od maltretiranja, svjedokinja se odredila da je to bila njihova priča ali da "*niko nije lud, svi su znali zašto "VR-3" ide kod nje*". Također je dodala da je rodica jedne prilike upitala da li ima nešto između njih dvoje, na što ona nije mogla ništa reći, mada je znala jer se o tome pričalo.

223. Vijeće je cijeno iskaze ovih svjedokinja, te je, kako je prethodno obrazloženo, svjedokinji Biljani Božić poklonilo vjeru u odnosu na njene navode da joj se "VR-1" žalila da je Vuk Ratković maltretira, dok u ostalom dijelu njen iskaz nije našlo relevantnim, kao ni iskaze svjedokinja Ljubice Krsmanović, Slavice Mitrić i Mileve Miletić. Naime, odbrana je pozivajući ove svjedokinje da daju svoj iskaz pokušale da ospore kredibilitet oštećene, ukazujući da je ista bila vesela, uvijek sa osmjehom na licu, da je izlazila i da se provodila, da je puštala muziku i smijala se, dok je omladina ginula, da je bila u vezi sa "VR-3", iako je bila udata, te da je joj je brak sa "VR-2" drugi brak, u koji je stupila nakon nevjerstva, aludirajući da se radi o nemoralnoj osobi, a što dovodi u pitanje njen kredibilitet. Također, odbrana je u završnoj riječi istakla da je "VR-1" izigrala povjerenje svojih rukovodioca i kolega kada je im lagala za sahranu svoga oca, te kada je pozajmila 300 njemačkih maraka da bi napustila Višegrad, nakon čega se više nikada nije javila, te da "*osoba kcja je preživjela tako gnusan zločin silovanja ne bi mogla tako da se ponaša*", te da se radi o sebičnoj osobi koja gleda samo sopstvene interese. Pored toga odbrana je istakla da smatra da ukoliko je "VR-1" silovana, ista bi otišla u Srbiju i ne bi se vraćala.

³⁶ T – 3 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Biljane Božić, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 16-06/1-04-2-1149/16 od 12.10.2016. godine

224. Ovakvi iskazi, prema ocjeni Vijeća, ne mogu biti odlučujući u smislu negiranja istinitosti svjedočenja svjedokinje „VR-1“ o onome što joj se desilo, a naročito imajući u vidu da su saslušani svjedoci odbrane i sami potvrdili da o događajima za koje se optuženi tereti ne znaju ništa, niti su išta čuli.

225. Također, navodi svjedoka koji govore o tome kako je “VR–1” bila vesela, nasmijana, puštala muziku te bila u emotivnoj vezi sa kolegom “VR–3” niti po svojoj dokaznoj vrijednosti, niti relevantnosti ne mogu dovesti u sumnju zaključak Vijeća o optuženom kao počiniocu, te krivnji i odgovornosti optuženog za počinjeno djelo koje mu se stavlja na teret, odnosno ne mogu dovesti u pitanje vjerodostojnost iskaza svjedoka optužbe i uloženi materijalni dokazi. Vijeće nalazi da navedene činjenice i da su tačne ne bi imale utjecaj na kredibilitet ove svjedokinje i ne bi mogle ishoditi drugačijoj odluci Vijeća, a naročito jer se radi o subjektivnom doživljaju svjedoka o ličnosti “VR–1”, te o njenom privatnom životu, koji nije predmet krivičnog postupka. Svjedoci odbrane su iznosili, pored svojih ličnih zapažanja, svoje zaključke koji nemaju utemeljenje u konkretnim dokazima.

226. Pored toga, Vijeće ističe da su odbrani na glavnom pretresu u skladu sa članom 263. stav 1. zabranjena pitanja kojima je odbrana ukazivala na privatni život svjedokinje, s obzirom da je iste našlo nedopuštenim i irelevantim.

227. Nasuprot tezi odbrane da navodi svjedoka o tome kako je ista bila vesela i nasmijana, te da niko nije primijetio da je ista imala povrede, niti da se ponašala drugačije u odnosu na predratni period, ukazuju na to da ista nije preživjela silovanje, Vijeće nalazi da se isti mogu tumačiti i na način da je takvo ponašanje za oštećenu bio odbrambeni mehanizam, s obzirom da ista nije željela da se sazna o stvarima koje je preživjela, a naročito u radnom okruženju, jer je ista radila kao ..., te je u svojim navodima isticala da je radila odgovoran posao, koji nije mogla napustiti, čak su i saslušani svjedoci, pogotovo njeni pretpostavljeni govorili o njoj kao dobrom radniku, te da nikada nisu čuli da je u tom smislu neko imao primjedbi na nju. U prilog navedenog Vijeće ističe navod svjedokinje Vukice Sarape, sa čijom je snahom je “VR-1” radila, koja je opisuje kao “*prava dama, vesela, uredna, dojerana, isfrizirana*”, što po ocjeni Vijeća ukazuje da je ista vodila računa o svom ugledu u radnom okruženju.

228. Vijeće naročito ukazuje na tezu odbrane, koju je isticala tokom cijelog postupka, da je oštećena “VR–1” odlazila i vraćala se iz Srbije, što nije logično, jer bi da je zaista silovana, otišla u Srbiju i ne bi se više vraćala.

229. Svjedokinja “VR–1” je na okolnost odlazaka u Srbiju ispričala da je tačno da je odlazila u Srbiju i vraćala se, ali da nije mogla trajno napustiti Višegrad, iako je željela da se spoji sa suprugom i sinom, jer je bila zaposlena, imala je radnu obavezu, jer nije imala pasoš (svjedokinja je pojasnila da je pokušavala da dobije pasoš u PS Višegrad, gdje je odbijena) i jer nije mogla kćerku i bratičnu da povede sa sobom, te su iste prilikom njenih odlazaka ostajale same. Višegrad je konačno napustila kada su joj pomogli njeni rukovodioci koji su joj dali putni nalog i novčanu pomoć. Te prilike je svjedok “VR–3” imao nalog da sa kamionom preveze robu za Srbiju, pa joj je pomogao na način da je njenu kćerku umotao u ćebad i sakrio između buradi ispod cerade, te su na taj način stigle do Beograda, odakle su otišle dalje za Njemačku. Bratičnu je ranije uspjela smjestiti u službeno vozilo firme da je odveze u Srbiju.

230. Vijeće ističe da je oštećena kao civilo lice uživala zaštitu u skladu sa odredbama zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija, a naročito da je kao žena

uživala zaštitu po članu 27. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koji propisuje naročitu zaštitu žena od svakog napada na njihovu čast i osobito od silovanja, prisiljavanja na prostituciju ili bilo kojeg oblika povrede morala, pa je ovakava tvrdnja odbrane, da je oštećena imala priliku da pobjegne i više se ne vraća, krajnje neprihvatljiva, pa se Vijeće neće baviti tim pitanjem izbora ili mogućnosti izbora oštećene za napuštanje Višegrada.

231. Odbrana je u spis uložila označene dijelove presude Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine, predmet IT – 98 – 32 – T od 29. novembra 2002. godine, u odnosu na koji je istaknuto da je "VR – 1" imala priliku da svjedoči o događajima koji su joj se desili, kada to nije učinila, a što prema stavu odbrane ukazuje da je ista kasnije događaj prijavila radi ostvarivanja imovinske koristi. Odbrana je prilikom unakrsnog ispitivanja svjedokinje "VR–1" istu upitala, što je svjedokinja obrazložila da je u Hagu svjedočila o ubistvima koje je vidjela, te da je niko nije upitao da li se njoj nešto desilo, a koje obrazloženje je za Vijeće u potpunosti prihvatljivo. Naime, momenat kada žrtva odluči da prijavi silovanje ili o tome govori je nevažno za pitanje da li je zločin počinjen, a što se mora posmatrati u kontekstu rata i njegovih posljedica u BiH, ali i u kontekstu ličnih okolnosti na strani oštećene.

232. Tako je Vijeće imalo u vidu iskaz oštećene u kojima je ista u više puta implicirala svoj stid zbog svega što je preživjela, naročito zbog njenog supruga i njihovog braka, te da se u to vrijeme jedino povjerala kolegi „VR–3“ i kasnije suprugu, jer se isti ljutio pošto se „*odupirala kao supruga*“, dok nikome drugom nije rekla šta je preživjela jer je bilo sramota. Pored toga, istakla je kako sa bratičnom i ostalim članovima porodice iz Obrenovca nikada više nije ostvarila kontakt, jer sebe okrivljuje za silovanje koje je tada malodobna bratična preživjela tokom boravka kod nje u Višegradu. Svjedokinja je objasnila da je Bakira Hasečić našla putem društvene mreže „Facebook“, te joj se obratila, obzirom da se znalo da je ista bila u Višegradu skoro cijelo vrijeme ratnog stanja, te je zamolila da napiše izjavu o svemu što je za to vrijeme preživjela, te da je ista na taj način imala uticaj da oštećena prijavi događaj.

233. Svjedokinja je i sama navela da je dugo čekala da prijavi događaj iz razloga što je niko nije pitao za događaje u kojima je ona žrtva, a niti je ona znala gdje i kome da se obrati. U odnosu na uticaj Bakire Hasečić da prijavi događaj, svjedokinja je pojasnila da je ista na nju uticala u smislu da je prevazišla strah, te da je ohrabrila da kaže istinu o onome što je preživjela, kao i njena bratična, koja je također silovana, njena kćerka, te njen suprug i sin, kao i ostala porodica na koje su ti događaji uticali, te joj je na taj način „*otvorila oči*“, nakon čega je ista napisala pismenu izjavu koju je predala u Udruženje žena žrtava rata.

234. Stoga, imajući u vidu navedeno za ovo Vijeće je sasvim prihvatljiv stav oštećene da nije znala kome da se obrati, te da o navedenim događajima nije pričala jer o istim nije pitana u kontekstu žrtve, već kao svjedoka o tome šta se drugima dešavalo, sve dok nije ohrabrena od strane Udruženja žena žrtava rata, da je potrebno da ispriča istinu o onome što je preživjela, a koje su trajno promjenile njen život i život njenih bližnjih. Osim toga, Vijeće cijeni da činjenica da je optužena nakon 23 godine od inkriminisanih događaja prijavila silovanje govori o intenzitetu njenog straha i o dubini psihičke traume kojoj je sve to vrijeme ona bila izložena, a istovremeno imajući u vidu zdravstvene probleme koje su imale ona i njena kćerka.

235. Nadalje, braniteljica je u završnoj riječi isticala da se iskazi svjedokinje sa glavnom pretresa i istrage ne podaduraju, te da svjedokinja koriguje svoj iskaz na glavnom pretresa, na koju okolnost je odbrana u spis uložila zapisnik o saslušanju svjedoka „VR-1“ iz istrage³⁷. Nakon što je izvršilo uvid u isti, Vijeće nije našlo razlike u iskazima svjedokinje „VR-1“ na koje odbrana upućuje, a koje se tiču odlučnih činjenica, dok manje razlike u navedenim iskazima Vijeće ne nalazi bitnim i dostatnim u pogledu poklanjanja vjere ovoj svjedokinji, obzirom da je van svake razumne sumnje dokazano da je baš optuženi počinio silovanja iste, te da iste ni u kom slučaju ne bi mogle da dovedu do drugačije odluke Suda u ovom krivičnom predmetu. Nasuprot tome, Vijeće nalazi da je iskaz svjedokinje iz istrage detaljniji u odnosu na iskaz koji je ista dala na glavnom pretresu.

236. Uzimajući u obzir torturu koju je proživjela, oštećena svjedokinja je ipak detaljno opisala kako su se navedena silovanja od strane optuženog dogodila, te je ostala dosljedna u opisivanju činjenica koje su odlučne za ovaj krivični predmet, što je za Vijeće vjerodostojno i pouzdano čemu je poklonio vjeru, dok manje razlike i nedosljednosti u iskazima oštećene nisu mogle da ishode drugačiju odluku Suda.

237. Također, odbrana je isticala i kontradiktornosti u iskazima svjedoka „VR-1“ i „VR-3“, a koje se tiču načina odlaska svjedoka „VR-2“ iz Višegrada maja 1992. godine, te nedosljednost svjedoka „VR-2“ u kazivanju kada se prvi put susreo sa suprugom nakon odlaska. Vijeće je cijenilo navedene prigovore odbrane, te zaključilo da način na koji je svjedok „VR-2“ napustio Višegrad nije relevantno za ovaj krivični predmet, kao ni vrijeme kada se susreo sa suprugom, a naročito jer je i sam svjedok potvrdio da su se prije Njemačke vidjeli u Obrenovcu kada je svjedokinja „VR-1“ došla da ih isprati prije odlaska u Njemačku. Vijeće ističe da su navedene nedosljednosti u iskazima svjedoka nemaju dovoljnu težinu koja bi dovela do drugačije odluke Suda, te da se radi o perifernim i nebitnim devijacijama u iskazima svjedoka.

238. Pored toga, odbrana je isticala da je svjedok „VR-3“ pristrasan jer je bio u emotivnoj vezi sa „VR-1“. Vijeće podsjeća da su odbrani bila zabranjena pitanja koja se tiču privatnog života svjedokinje „VR-1“, tako da je teza odbrane da je „VR-1“ bila u emotivnoj vezi sa svjedokom „VR-3“ paušalno navedena, a ista ne predstavlja odlučnu činjenicu, zbog koje bi Sud mogao donijeti drugačiju odluku.

239. Odbrana optuženog je u spis uložila Izvod iz matične knjige rođenih za lice Vuka Ratkovića, kao Izvod iz matične knjige rođenih za lice Smajić Gospava³⁸, kao dokaz da je sestra optuženog udata za ..., zbog čega optuženi nije imao motiv da siluje „VR-1“ na nacionalnoj osnovi, odnosno zbog toga što je njegova sestra udata za ... s kojim je u odličnim odnosima. Vijeće nalazi da su porodične prilike optuženog irelevantne, te da činjenica da je sestra optuženog udata za ..., nije od uticaja na predmetni postupak, u kojem se Vijeće van svake razumne sumnje uvjerilo u krivicu optuženog za silovanje „VR-1“.

³⁷ O - 2 – Zapisnik o saslušanju svjedoka VR – 1, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTA RZ 11699 16 od 04.02.2016. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka VR – 1, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTA RZ 11699 16 od 16.12.2016. godine;

³⁸ O - 3 – Izvod iz matične knjige rođenih za lica Vuka Ratkovića, broj IV/01-07-200-1/134-2009 od 12.01.2009. godine, Izvod iz matične knjige rođenih za lice Smajić Gospava, broj 03/1.1-200-1-1302/16 od 15.02.2016. godine;

240. U konačnici, odbrana je u završnoj riječi ukazala da svjedok „VR-2“ nije položio zakletvu, dok je svjedok „VR-3“ zakletvu položio po svjedočenju. Iako su navodi odbrane tačni, Vijeće nalazi da je zakletva svjedoka formalna izjava, te da propust da svjedoci polože zakletve ne čini izjave svjedoka koje su dali pred Sudom neupotrebljivim niti lažnim. U prilog tome Vijeće ističe da odbrana prilikom unakrsnog ispitivanja nije ukazivala da su svjedoci „VR-2“ i „VR-3“ dali drugačiji iskaz u toku istrage, niti su u tom pravcu iskaze iz istrage ulagali u spis. Također, Vijeće smatra da dokazna snaga iskaza navedenih svjedoka nije umanjena zbog nepolaganja zakletve, odnosno polaganja zakletve „retroaktivno“, a naročito jer je Vijeće iskaze navedenih svjedoka našao saglasnim i potkrepljujućim sa iskazom oštećene svjedokinje „VR-1“.

ODLUKA O KAZNI

241. Vijeće je prilikom odmjeravanja kazne optuženom, polazeći od opće svrhe kažnjavanja propisane članom 33. KZ SFRJ i slijedeći pravila za odmjeravanje kazne predviđena članom 41. KZ SFRJ, pritom imajući u vidu zakonski okvir kazne propisane za ovo krivično djelo, cijenilo i uzelo u obzir sve relevantne okolnosti i optuženom izreklo kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina.

242. Tako je Vijeće pri odlučivanju naročito cijenilo težinu krivičnog djela, odnosno jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra i stepen krivične odgovornosti optuženog. Težina krivičnog djela za koje se optuženi tereti uvijek je određivana na osnovu djelovanja na žrtvu ili na lica povezana sa krivičnim djelom i najbližu rodbinu. Težina se utvrđuje *in personam*, a ne u smislu univerzalnih posljedica.

243. Vijeće smatra da su posljedice djela teške, budući da se radi o djelu koje je u samom momentu izvršenja po žrtvu ponižavajuće, a ostavlja na žrtvu traumu za cijeli život.

244. Vijeće je također utvrdilo da je optuženi postupao sa direktnim umišljajem, odnosno da je bio svjestan da svojim postupanjem čini krivično djelo i da je htio njegovo izvršenje.

245. Također, Vijeće je pri odlučivanju cijenilo pobude iz kojih je djelo učinjeno, kao i okolnosti pod kojim je djelo učinjeno. U tom smislu, Vijeće je našlo da je optuženi poduzeo protivpravne radnje prema oštećenoj, jer je bila u braku sa Muslimanom i bez zaštite.

246. Vijeće je nadalje cijenilo sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti koje egzistiraju na strani optuženog Vuka Ratkovića. U tom smislu, Vijeće nije našlo olakšavajućih okolnosti na strani optuženog. Naime, prema izjavi optuženog koju je dao prilikom uzimanja ličnih podataka proizilazi da on nije osuđivan, a Tužilaštvo je kao dokaz u spis u tom pravcu uložio samo izvod iz operativne, a ne iz kaznene evidencije³⁹ a odbrana također nije u tom pravcu izvela dokaz, tako da Sud nije raspolagao dokazom u tom pravcu. Od otežavajućih okolnosti cijenjena je činjenica da je optuženi djelo učinio u tri navrata prema oštećenoj, iskoristivši njenu nemoć, odnosno činjenicu da je oštećena bila bez zaštite, jer je njen suprug sa sinom napustio Višegrad, dok ista nije imala druge srodnike u Višegradu, zbog čega je bila

³⁹ T – 18 - Podaci iz operativne evidencije za lice Vuk Ratković, MUP RS, Policijska stanica Višegrad, broj 16-9/01-235-315/16 od 12.12.2016. godine;

bespomoćna i u strahu za vlastiti život i živote svojih maloljetnih, kćerke i bratične, te da je djelo učinio bez bilo koje vrste empatije, čime je pokazao istrajnost i bezobzirnost u počinjenju djela, a posljednje silovanje je učinio u prisustvu maloljetnih kćerke i bratične oštećene koje je maltretirao i koje je zaključao u drugu prostoriju stana. Osim toga, Vijeće je pri odlučivanju imalo u vidu i dugotrajne posljedice izvršenog krivičnog djela, a što proizilazi iz iskaza oštećene, kao i drugih saslušanih svjedoka, te i iz iskaza vještaka Omera Ćemalovića.

247. Dakle, Vijeće je na osnovu svih provedenih dokaza došlo do nesumnjivog zaključka da je optuženi umišljajno ostvario sva bitna obilježja djela za koje je oglašen krivim, te nalazi da je izrečena kazna zatvora u trajanju od 8 (osam) godina srazmjerna težini počinjenog djela i nastupjelim posljedicama, te da će se istom ostvariti svrha kažnjavanja, kao i da je njena visina u srazmjeri sa naprijed navedenim okolnostima na strani optuženog.

ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU

248. Imajući u vidu da je optuženi oglašen krivim da je radnjama bliže opisanim u izreci presude počinio krivično djelo za koje se tereti potvrđenom optužnicom Tužilaštva, to su se stekli uslovi da i za odlučivanje o postavljenom imovinskopravnom zahtjevu oštećene- svjedokinje „VR-1”.

249. Naime, oštećena „VR-1” je, kao ovlaštena osoba, putem punomoćnika Ureda za pružanje besplatne pravne pomoći pri Minisatrstvu pravde BiH, u toku ovog krivičnog postupka postavila imovinskopravni zahtjev, u kojem su jasno i potpuno izneseni dokazi na kojima se temelji osnovanost takvog zahtjeva, čime je ispunjen pozitivni zakonski uslov za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu. Nadalje, Vijeće je našlo opravdanim raspraviti takav zahtjev, nalazeći da se istim ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak, a što predstavlja negativni uslov iz odredbe člana 193. stav 1. ZKP BiH.

250. Prije svega, Vijeće konstatuje da je shodno odredbi člana 195. stav 3. ZKP BiH, osoba ovlaštena na podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopavnog zahtjeva dužna da određeno označi svoj zahtjev i da podnese dokaze, pri čemu u skladu sa stavom 4. istog člana u slučaju da ovlaštena osoba nije podnijela prijedlog za ostvarivanje imovinskopavnog zahtjeva u krivičnom postupku do potvrđivanja optužnice, biti će obaviještena da taj prijedlog može podnijeti do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije.

251. Iz naprijed navedenih odredbi proizilazi da ovlaštena osoba na podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopavnog zahtjeva ima dužnost da tačno i precizno iznese svoj zahtjev, što je u konkretnom slučaju ovlaštena osoba i učinila, kao i što Sud ima obavezu da tu osobu u toku postupka obavijesti o pravu na podnošenje zahtjeva. Osim toga, upućivanje na parnicu radi rješavanja imovinskopavnog zahtjeva je tek u slučaju, shodno odredbi člana 198. stav 2. ZKP BiH, ukoliko podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje, što u konkretnom predmetu nije bio slučaj.

252. U konkretnom slučaju oštećena je u toku glavnog pretresa pred ovim Vijećem, dana 05.06.2018. godine, putem punomoćnika, dostavila prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva i to konkretno nematerijalne štete počinjene ovim krivičnim djelom. S tim u vezi, u navedenom prijedlogu oštećena je precizirala visinu imovinskopravnog zahtjeva, na način da je navela da se radi o iznosu od 45.000,00 KM (kumulativni iznos jedinstvene nematerijalne štete), koji obuhvata sljedeće vidove štete: na ime pretrpljenog straha, pretrpljenih fizičkih i duševnih bolova zbog povrede slobode, dostojanstva, morala i prava ličnosti iznos od 10.000,00 KM, a na ime duševnih bolova zbog umanjenja opće životne sposobnosti iznos od 35.000,00 KM.

253. Odbrana je osporila osnov i visinu imovinskopravnog zahtjeva, imajući u vidu da se vještak nije izjasnio o intenzitetu straha i duševnih bolova, a pogotovo se protive ostvarivanju imovinskopravnog zahtjeva oštećene u toku krivičnog postupka, jer je tvrdnja odbrane da optuženi nije kriv.

254. Prilikom odlučivanja o osnovanosti imovinskopravnog zahtjeva, Vijeće je prevashodno imalo u vidu nalaz i mišljenje vještaka dr Omera Ćemalovića, koji je sačinjen nakon izvršenog uvida u medicinsku dokumentaciju oštećene (koja je uvrštena kao dokaz u spis ovog predmeta), te izvršenog pregleda nad oštećenom, pri čemu je Vijeće imalo u vidu i navode koje je vještak iznio neposredno na glavnom pretresu, kojom prilikom je i unakrsno ispitan od strane braniteljice optuženog.

255. U pismenom nalazu i mišljenju vještaka dr. Ćemalovića od 20.12.2016. godine⁴⁰, kao i tokom glavnog pretresa je prije svega naznačeno da je isti sačinjen na okolnost trenutnog psihičkog stanja, te umanjenja opšte životne sposobnosti nakon kritičnog događaja. U tom smislu, u nalazu su navedeni anamnestički podaci oštećene, te je konstatovano o kojoj se medicinskoj dokumentaciji radi, nakon čega je je izloženo psihičko stanje oštećene.

256. Na osnovu svega naprijed navedenog, u nalazu je izveden zaključak o postojanju U nalazu je navedeno da oštećena nije na adekvatan način prebrodila Vještak je u svom nalazu istakao da je kod oštećene došlo do ...

257. Na kraju, u nalazu je zaključeno da je opća životna sposobnost oštećene umanjena ...

258. Vijeće je prihvatilo nalaz i mišljenje vještaka dr Ćemalovića, cijeneći ga objektivnim, jer je zasnovan na pravilima struke i nauke, imajući u vidu da se radi o dugogodišnjem sudskom vještaku, a posebno jer se isti nalazi i zaključci temelje na prezentiranoj medicinskoj dokumentaciji oštećene, kao i rezultatima izvršenog pregleda i razgovora sa oštećenom, a kako je to obrazloženo u dijelu presude pod naslovom – **Zaključak o krivici optuženog za predmetnu inkriminaciju.**

259. Na održanom glavnom pretresu dana 02.07.2018 godine, pristupila je punomoćnica oštećene „VR-1“, Selma Horić, ispred Ureda za pružanje besplatne pravne pomoći pri Ministarstvu pravde, a koje udruženje je ovlašteno za zastupanje

⁴⁰ T – 4 – Sudsko – psihijatrijski izvještaj, prim dr Omer Ćemalović, od dana 20.12.2016. godine, sa prilogom medicinska dokumentacija – Ambulantni pregled, broj 1938/16 od 05.04.2016. godine i Specijalistički izvještaj dr. med. V. Prašćević od dana 23.03.2016. godine

pred Sudom⁴¹, na kojem je obrazložila ranije dostavljeni pismeni zahtjev oštećene svjedokinje „VR-1“ za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva.

260. Imajući u vidu postavljeni imovinskopravni zahtjev od 05.06.2018. godine, te činjenicu da je Vijeće utvrdilo da je oštećena usljed krivičnog djela učinjenog od strane optuženog pretrpjela značajnu štetu, koja se ogleda u ..., pri čemu podaci prikupljeni u toku ovog postupka ovom Vijeću pružaju pouzdan osnov za odlučivanje po ovom prijedlogu, Vijeće je djelimično usvojilo imovinskopravni zahtjev oštećene u ukupnom iznosu od 35.000,00 KM. Pritom je Vijeće oštećenoj na ime duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti 10.000,00 KM, dok je duševnih bolova zbog smanjenja životne aktivnosti oštećenoj dosudilo iznos od 25.000,00 KM, sa zakonskim zateznim kamatama od dana presuđenja, nalazeći da isti jedinstveni iznos predstavlja pravičnu naknadu za oštećenu.

261. Vijeće naglašava da je pri odlučivanju o imovinskopravnom zahtjevu oštećene imalo u vidu odredbe ZOO (kao *lex specialis* zakona u ovom kontekstu), vodeći računa o značenju povrijeđenog dobra i cilju kojem služi ta naknada, ali i da se njom ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njenom prirodom i društvenom svrhom.

262. Ovo Vijeće konstatuje da je, bez obzira na vidove nematerijalne štete kako su postavljeni, kako se potražuju u preciziranom imovinskopravnom zahtjevu, prilikom donošenja odluke, uzelo u obzir samo one vidove nematerijalne štete koji su propisani odredbama člana 200. i 202. ZOO, imajući u vidu način izvršenja predmetnog krivičnog djela (koje je u osnovi krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim, tj. silovanje) kao i posljedice koje su kod oštećene nastupile usljed izvršenja predmetnog krivičnog djela.

263. Nadalje, pri odlučivanju, Vijeće je vodilo računa da novčana (materijalna) satisfakcija postoji kad je povreda prava ličnosti (povreda časti, ugleda, slobode, naruženost, smanjenje životne aktivnosti i sl.) uzrokovala fizičke i duševne bolove, kao i strah, a Sud ocijeni prema okolnostima slučaja da jačina bolova i straha to opravdavaju, te dosudi oštećeniku pravičnu novčanu naknadu. Karakteristika je novčane satisfakcije da se ona može dosuditi samo ako su fizički i duševni bolovi i strah u uzročnoj vezi s povredom prava ličnosti, što znači da se u tom slučaju radi o kumuliranoj satisfakciji.⁴²

264. U tom smislu, Vijeće je cijeno da, shodno odredbi člana 202. ZOO, pravo na novčanu satisfakciju zbog pretrpjelih duševnih bolova pripada i oštećeniku nad kojim je izvršeno i neko drugo krivično djelo protiv dostojanstva ličnosti i morala.

265. U konkretnom slučaju pojedinačna inkriminacija koja se nalazi u osnovi ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, prema ocjeni ovog Vijeća, a saglasno i stavovima zauzetim u sudskoj praksi, predstavlja krivično djelo protiv dostojanstva ličnosti i morala. Kod krivičnih djela protiv dostojanstva ličnosti i morala pravo na novčanu satisfakciju daje sama krivična presuda⁴³, pri čemu parnični sud (koja ovlaštenja pripadaju i ovom Sudu i krivičnom postupku) treba utvrditi postojanje nematerijalne

⁴¹ Rješenje Ministarstva pravde BiH, broj 23 – 07-31-2918/18 od 23.03.2018. godine

⁴² Vilim Gorenc, Zakon o obveznim odnosima s komentarom, 1998., str. 287

⁴³ Ibid, str.293

štete, tj. pretrpjelih duševnih bolova i straha kao posljedice krivičnog djela o kome je riječ, te visinu (svotu) naknade.

266. Ovakvi stavovi, kako je naprijed navedeno su zauzeti i u sudskoj praksi, koji u relevantnom dijelu govore: „Priznata je naknada nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove i strah osobi nad kojom je nasilno izvršen spolni akt“⁴⁴, a što je u konkretnom predmetu slučaj.

267. Dakle, Vijeće nalazi da oštećena u osnovi ima pravo na naknadu nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti iz člana 202. ZOO, koja naknada se dosuđuje u jedinstvenom iznosu, a sa ovom naknadom može se kumulirati još jedino naknada na ime duševnih bolova zbog smanjenja životne sposobnosti.

268. Kada je u pitanju naknada štete na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti (koja u sebi, prema naprijed izloženim stavovima, kumulira i pretrpljeni strah), Vijeće je našlo da je oštećena radnjama optuženog navedenim u izreci ove presude, dovedena u stanje potčinjenosti, te je optuženi prisilio na kažnjivu obljubu, usljed čega je oštećena trpila duševne bolove.

269. Pri određivanju visine novčane naknade na ime nematerijalne štete Vijeće je imalo u vidu i Orijentacione kriterije i iznose za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete (Kriterije), koje je razmatralo i prihvatilo Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH na sjednici od 27.01.2016. godine.

270. Prilikom primjene Kriterija, Vijeće je imalo u vidu da se isti primjenjuju na sve parnične postupke za naknadu nematerijalne štete (kakav je postupak po prirodi adhezijski postupak, po prijedlogu za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva), koji kriteriji (inter alia) preciziraju: iznose za utvrđivanje visine naknade za pretrpljene fizičke bolove- po danima, pravičnu novčanu naknadu za pretrpljeni strah, iznose za utvrđivanje visine naknade zbog smanjenja životne aktivnosti. Vijeće je u ovom kontekstu posebno cijenilo da, u skladu sa praksom Vrhovnog suda FBiH, *„orijentacioni kriteriji Vrhovnog suda FBiH nisu matematička formula kcja pukim automatizmom služi za utvrđivanje i izračunavanje pravične novčane naknade, jer odlučivanje o iznosu nematerijalne štete jeste suđenje u kcjem se primjenjuje pravni standard pravičnosti pri određivanju novčane odštete“*.

271. Stoga, Vijeće je na ime naknade za ovaj vid štete (pretrpljeni duševni bolovi zbog povrede slobode ili prava ličnosti) odredilo kao pravičnu naknadu iznos od 10.000,00 KM, koji u sebi supsumira i naknadu za pretrpljeni strah, pritom imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka dr Čemalovića, kao i iskaza oštećene svjedokinje, te činjenice da je optuženi počinio silovanje u tri navrata prema oštećenoj, a od toga jednom u prisustvu maloljetne kćerke i bratične.

272. Slijedom navedenog, Vijeće je na naprijed opisani način usvojilo imovinskopravni zahtjev oštećene, nalazeći da navedeni iznos predstavlja pravičnu naknadu.

⁴⁴ Vs, Gž-264/78 od 01.01.1979. i VS, Gž-674/78 od 17.1.1977. PSP-15/33, stav naveden u: Vilim Gorenc, Zakon o obveznim odnosima s komentarom, 1998., str.294

273. Također, prilikom odmjeravanja visine pravične naknade, Vijeće je imalo u vidu trajne posljedice ovog krivičnog djela, koje su, prema nalazu vještaka (kako pismenom, tako i usmenom izlaganju) između ostalih, umanjile opštu životnu sposobnost oštećene, zbog čega je određena naknada za ovaj vid štete (duševni bolovi zbog smanjenja životne aktivnosti) u iznosu od 25.000,00 KM, a ne kako je to potraživano u zahtjevu oštećene iznos od 35.000,00 KM.

274. Vijeće konstatuje da u toku postupka oštećena postavila zahtjev da joj se na dosuđeni iznos nematerijalne štete dosude zakonske zatezne kamate i to od dana presuđenja, tačnije od 19.09.2018. godine. Naime pravo na ostvarivanje zatezne kamate oštećenoj propisano je noveliranom članom 277. stav 1. ZOO, kojim je propisano da oštećenoj pripada naknada nematerijalne štete od dana podnošenja tužbe, a što se u konkretnom slučaju može cijeliti kao od dana podnošenja zahtjeva sudu za postavljanje imovinskopravnog zahtjeva. Kako je oštećena u svom zahtjevu navela da potražuje zatezne kamate od dana presuđenja, što je 19.09.2018. godine, to je Vijeće usvojilo prijedlog i oštećenoj dodijelilo zatezne kamate od dana presuđenja, obzirom da Sud nikad ne ide preko postavljenog zahtjeva.

275. Na kraju, Vijeće nalazi da se obeštećenjem žrtve krivičnog djela, kao što je to učinjeno u konkretnom slučaju, uspostavlja princip društvene pravde. Sa sociološkog stanovišta princip obeštećenja žrtve bi trebao imati istu važnost kao i princip kažnjavanja kao vid društvene reakcije na kriminogenu djelatnost. Naime, svrha suđenja ne smije ostati samo na represiji prema počiniocu krivičnog djela, nego mora težiti potpunom uspostavljanju stanja koje je narušeno krivičnim djelom.

ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA

276. Vijeće je primjenom odredbi člana 188. stav 4. ZKP BiH optuženog oslobodilo naknade troškova postupka, s obzirom da je isti prema ličnim podacima u spisu slabog imovnog stanja⁴⁵, pa imajući u vidu da je ovom presudom nepravosnažno

⁴⁵ T – 15 - Dopis Odjeljenja za opštu upravu opštine Višegrad, broj: 03-560-15/01 od 15.12.2016.godine, sa prilogom fotokopije spisa lične invalidnine na ime Ratković Vuk: Izvod iz matične knjige rođenih za lice Vuk Ratković, Nova Gajdobra broj 15/1950; Uvjerenje Vojne pošte 7158 Višegrad, broj 10-122 od 09.07.1994.godine; Uvjerenje Odjeljenja za opštu upravu Višegrad broj: 03-835-1-512/08 od 14.11.2008.godine; Potvrda opštine Višegrad, Služba za opštu upravu, Boračko – invalidska zaštita broj 03-560-247/94 od 13.08.1997.godine; Rješenje opštine Kikinda broj 02-50-5-38/94 od 25.07.1994. godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti broj 560-1452 od 26.07.1994.godine; Rješenje opštine Višegrad, Sekretarijat za opštu upravu, urbanizam i stambeno – komunalne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 03-560-247/94 od 22.08.1994. godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti, broj 04/09 – 560/95. od 15.05.1995.godine; Rješenje Uprave za boračko invalidsku zaštitu Novog Sada, broj I – 7 - 580/432 od 22.05.1995.godine; Rješenje opštine Višegrad, Sekretarijat za opštu upravu, urb. I stambeno – komunalne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 03-560/96. od 23.11.1995.godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti broj 04/9 – 560 od 30.04.1997.godine; Rješenje opštine Višegrad, Odsjek za upravne poslove, referat boračko – invalidske zaštite, broj 04 – 560 – 15/01 od 27.09.2001.godine; Rješenje Ministarstva rada i boračko - invalidske zaštite, broj 05/5-560 – 2974/02 od 22.04.2003.godine; Rješenje opštine Višegrad,

osuđen na višegodišnju kaznu zatvora, što znači da će u narednom periodu optuženi biti objektivno spriječen da ostvaruje zaradu, te imajući u vidu da su u dosadašnjem toku postupka i troškovi zastupanja putem branioca po službenoj dužnosti, plaćani iz budžetskih sredstava Suda, to Sud cijeni da bi dosuđivanjem obaveze naknade troškova bila i dovedena u pitanje egzistencija optuženog i njegove porodice.

ZAPISNIČAR:

Stručni saradnik

Amila Jahjaefendić Hamidović

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

Mediha Pašić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude stranke i branioci mogu izjaviti žalbu vijeću Apelacionog odjeljenja ovog Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog opravka presude.

U skladu sa odredbom člana 293. stav 4. ZKP BiH oštećeni presudu mogu pobijati žalbom, samo u dijelu koji se odnosi na odluku Suda o troškovima krivičnog postupka i odluku o imovinsko pravnom zahtjevu.

*Žalba se podnosi Sudu u dovoljnom broju primjeraka.

Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 25.01.2005.godine, Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 23.06.2005.godine; Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 23.02.2009.godine i Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 20.08.2012.godine;

ANEX

IZVEDENI DOKAZI TUŽILAŠTVA BIH

1.Lista saslušanih svjedoka Tužilaštva

*	Datum	Svjedok
1.	05.03.2018.	VR – 2
2.	05.03.2018.	VR – 3
3.	26.03.2018.	„VR-1“
4.	02.04.2018.	Sekula Pecikoza
5.	02.04.2018.	Biljana Božić
6.	02.04.2018.	Radovan Lipovac
7.	14.05.2018.	Stevo Kovačević

2.Lista saslušanih vještaka Tužilaštva

*	Datum	VJEŠTAK
1.	14.05.2018.	Dr Omer Ćemalović

3.Lista uloženi materijalnih dokaza Tužilaštva

T – 1 – Zapisnik o prepoznavanju osoba na osnovu člana 85. Stav 4. ZKP – a BiH, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTA RZ 0011699 16 od 01.04.2016. godine, sa prilogom fotoalbum broj T20 0 KTA RZ 0011699 16 od 28.03.2016. godine potpisan 01 .04.2016. godine i fotoalbum broj T20 0 KTA RZ 0011699 16 od 28.03.2016. godine potpisan na glavnom pretresu održanom dana 26.03.2018. godine;

T – 2 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Sekula Pecikoza, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 16-06/1-04-2-703/16 od 23.06.2016. godine;

T – 3 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Biljane Božić, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 16-06/1-04-2-1149/16 od 12.10.2016. godine;

T – 4 – Sudsko – psihijatrijski izvještaj, prim dr Omer Ćemalović, od dana 20.12.2016. godine, sa prilogom medicinska dokumentacija – Ambulantni pregled, broj 1938/16 od 05.04.2016. godine i Specijalistički izvještaj dr. med. V. Prašćević od dana 23.03.2016. godine;

T – 5 - Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti , Službeni list R BiH broj 1. od 09.04.1992.godine;

T – 6 - Odluka o proglašenju ratnog stanja, Službeni list R BiH broj 7. od 20.06.1992.godine;

T – 7 - Uredba sa zakonskom snagom o oružanim snagama R BiH, Službeni list R BiH broj 4. od 20.05.1992. godine;

T – 8 - Uredba sa zakonskom snagom o dopunama Uredbe sa zakonskom snagom o oružanim snagama R BiH, Službeni list Armije R BiH broj 4. od 30.12.1992.godine;

T – 9 - Odluka o ukidanju ratnog stanja, Službeni list R BiH broj 50. od 28.12.1995.godine;

T – 10 - Odluka o formiranju Teritorijalne odbrane, Srpska Republika BiH, Ministarstvo narodne odbrane od 16.04.1992.godine, ERN 0410-2407 i 0410-2408;

T – 11 - Odluka o formiranju, organizaciji, formaciji i rukovođenju i komandovanju vojskom Srpske R BiH, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, broj: 01-58/92 od 15.06.1992. godine i Odluka o formiranju Vojske Srpske R BiH, Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH broj 6. od 12 do 17. 05.1992. godine;

T – 12 - Dopis odjeljenja za opštu upravu opštine Višegrad broj 03-831-07/16 od 21.07.2016.godine, sa prilogom ovjerene fotokopije jediničnog (obrazac VOB 3) i matičnog kartona (obrazac VOB 2) na ime Ratković Vuk;

T – 13 - Dopis Vlade Republike Srpske, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Odjeljenja za vojne evidencije učesnika Odbrambeno-otadžbinskog rata broj 16-03/3.2-1-835-725/16 od 12.07.2016.godine;

T – 14 - Dopis Vlade Republike Srpske, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Odjeljenja za vojne evidencije učesnika Odbrambeno-otadžbinskog rata broj 16-03/3.2-1-835-725-2/16 od 19.01.2017.godine, sa prilogom dvije ovjerene fotokopije izvoda iz obrasca VOB 8, VP 7158 Višegrad na ime Ratković Vuk;

T – 15 - Dopis Odjeljenja za opštu upravu opštine Višegrad, broj: 03-560-15/01 od 15.12.2016.godine, sa prilogom fotokopije spisa lične invalidnine na ime Ratković Vuk: Izvod iz matične knjige rođenih za lice Vuk Ratković, Nova Gajdobra broj 15/1950; Uvjerenje Vojne pošte 7158 Višegrad, broj 10-122 od 09.07.1994.godine; Uvjerenje Odjeljenja za opštu upravu Višegrad broj: 03-835-1-512/08 od 14.11.2008.godine; Potvrda opštine Višegrad, Služba za opštu upravu, Boračko – invalidska zaštita broj 03-560-247/94 od 13.08.1997.godine; Rješenje opštine Kikinda broj 02-50-5-38/94 od 25.07.1994. godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti broj 560-1452 od 26.07.1994.godine; Rješenje opštine Višegrad, Sekretarijat za opštu upravu, urbanizam i stambeno – komunalne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 03-560-247/94 od 22.08.1994. godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti, broj 04/09 – 560/95. od 15.05.1995.godine; Rješenje Uprave za boračko invalidsku zaštitu Novog Sada, broj I – 7 - 580/432 od 22.05.1995.godine; Rješenje opštine Višegrad, Sekretarijat za opštu upravu, urb. I stambeno – komunalne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 03-560/96. od 23.11.1995.godine; Rješenje opštine Pale, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti broj 04/9 – 560 od 30.04.1997.godine; Rješenje opštine Višegrad, Odsjek za upravne poslove, referat boračko – invalidske zaštite, broj 04 – 560 – 15/01 od 27.09.2001.godine; Rješenje Ministarstva rada i boračko - invalidske zaštite, broj 05/5-560 – 2974/02 od 22.04.2003.godine; Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 25.01.2005.godine, Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 23.06.2005.godine; Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 23.02.2009.godine i Rješenje opštine Višegrad, Odjeljenje za opštu upravu, Odsjek za upravne poslove, Boračko – invalidska zaštita, broj 04-560-15/01 od 20.08.2012.godine;

T – 16 - Dopis Osnovnog suda u Višegradu broj 091-0-Su-16-000013-227 od 15.12.2016.godine, sa prilogom ...;

T – 17 - Dopis opštine Višegrad, Matični ured broj: 03-600/16 od 23.12.2016.godine, sa prilogom Izvod iz matičneknjige vjenčanih za matično područje Višegrad broj: 79/35 za godinu 1992.godinu 03-201-398/16 od 23.12.2016. godine i Izvodom iz matične knjige rođenih za VR – 1, broj 03-200-3059/ 16 od 23.12.2016. godine;

T – 18 - Podaci iz operativne evidencije za lice Vuk Ratković, MUP RS, Policijska stanica Višegrad, broj 16-9/01-235-315/16 od 12.12.2016. godine;

T – 19 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Sarapa Vukice, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 16-06/1-04-2-1370/16 od 01.12.2016. godine;

IZVEDENI DOKAZI ODBRANE

1. Lista saslušanih svjedoka odbrane

*	Datum	Svjedok
1.	21.05.2018.	Vukica Sarapa
2.	21.05.2018.	Đurić Radomir
3.	21.05.2018.	Šubara Slobodan
4.	04.06.2018.	Ljubica Krsmanović
5.	04.06.2018.	Slavica Mitrić
6.	04.06.2018.	Mileva Miletić
7.	02.07.2018.	Biljana Božić

2. Lista uloženi materijalnih dokaza odbrane

O – 1 - Presuda Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine, predmet IT – 98 – 32 – T od 29. novembra 2002. godine – označeni dijelovi;

O - 2 – Zapisnik o saslušanju svjedoka VR – 1, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTA RZ 11699 16 od 04.02.2016. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka VR – 1, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTA RZ 11699 16 od 16.12.2016. godine;

O - 3 – Izvod iz matične knjige rođenih za lica Vuka Ratkovića, broj IV/01-07-200-1/134-2009 od 12.01.2009. godine, Izvod iz matične knjige rođenih za lice Smajić Gospava, broj 03/1.1-200-1-1302/16 od 15.02.2016. godine;

O – 4 – Dnevna propusnica, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Stanica javne bezbjednosti Višegrad, dana 22.05.1992. godine;

O – 5 – Specijalistički nalaz, Univerzitetska bolnica Foča, broj CT 149/A, Specijalistički nalaz, Univerzitetska bolnica Foča, broj 160 od 30.01.2018. godine, Specijalistički nalaz, Univerzitetska bolnica Foča, broj 59 od 30.01.2018. godine, Otpusno pismo, bolnica Žica Blažuj, Republika Srpska, broj 4079 od 10.11.1993. godine, Otpusna lista sa epikrizom, Klinički centar Srbije, Beograd, broj 13495/105286 od 19.11.1993. godine;

O – 6 – Fotografija na kojoj je označen Vuk Ratković;

O – 7 – Legitimacija ratnog vojnog invalida odbrambeno - otadžbinskog rata Republike Srpske na ime Vuk Ratković, Ministarstvo rada i boračko – invalidske zaštite, serijski broj 142630;

O – 8 – Dopis, Ministarstvo odbrane, Regionalni centar Ministarstva odbrane Novi Sad, Centar Ministarstva odbrane Novi Sad, broj 1032 – 2 od 14.08.2018. godine, sa prilogom Uvjerenje Vojnog odsjeka Novi Sad, Odjeljenje Bačka Palanka, broj 1-1/92 od 28.04.1992. godine;